

Archeologisch rapport

Bureau voor Archeologie Rapport 1161

Karstraat 25-26 Molenstraat 60, Mill, gemeente Land van Cuijk: een bureauonderzoek

Colofon

titel: Bureau voor Archeologie Rapport 1161. Karstraat 25-26
Molenstraat 60, Mill, gemeente Land van Cuijk: een
bureauonderzoek

auteur: C. de Jong (junior prospector)

autorisatie: A. de Boer (KNA senior prospector; actorregistratienummer:
11838387)

datum: 15 september 2022

ISSN: 2214-6687

© Bureau voor Archeologie
Koningsweg 244 Utrecht
T 030 245 18 95
E info@bureauvoorarcheologie.nl
I <https://www.bureauvoorarcheologie.nl>

Foto voorpagina: Hermesen datum onbekend

Administratieve gegevens

Projectnummer	2022010401
Provincie	Noord-Brabant
Gemeente	Land van Cuijk
Plaats	Mill
Toponiem	Karstraat 25-26 Molenstraat 60
Centrum locatie (m RD)	182.370; 411.420 (x; y)
Omvang plangebied	790 m ²
Kadastrale gegevens	kadastrale gemeentenaam: Mill, sectie: G, nummer(s): 1458
ARCHIS onderzoeksmeldingsnummer	5163267100 (ABU)
Soort onderzoek	een bureauonderzoek
Opdrachtgever	Etan Trampolines B.V.
Uitvoerder	Bureau voor Archeologie
Kaartblad	46C
(RO) kader onderzoek	Aanvraag bestemmingsplanwijziging
Bevoegde overheid	Gemeente Land van Cuijk
Deskundige namens bevoegde overheid	Onbekend
Versie van het rapport	2

Figuur 1: Het onderzoeksgebied (kaartbeeld) met plangebied (rood; www.opentopo.nl).

Inhoudsopgave

	Samenvatting.....	7
1	Inleiding.....	8
	1.1 Doelstelling en vraagstelling.....	8
2	Methode.....	10
3	Onderzoeksgebied en toekomstig gebruik.....	11
4	Huidige situatie.....	13
5	Aardwetenschappelijke waarden.....	14
6	Historische situatie.....	16
7	Mogelijke verstoringen.....	18
8	Archeologische en bouwhistorische waarden.....	19
9	Gespecificeerde verwachting.....	22
10	Conclusie.....	24
11	Advies.....	26
	11.1 Status en inhoudelijke afstemming bevoegde overheid.....	26
12	Literatuur.....	27
	Figuren.....	29

Lijst met Figuren

Figuur 1: Het onderzoeksgebied (kaartbeeld) met plangebied (rood; www.opentopo.nl).....	4
Figuur 2: Luchtfoto actueel.....	29
Figuur 3: Topografische kaart.....	30
Figuur 4: Archeologische beleidskaart van de voormalige gemeente Mill en Sint Hubert (Van de Water en Kortlang 2012).....	31
Figuur 5: Nieuwe situatie.....	32
Figuur 6: huidige bebouwing (achtergrond) met geplande bebouwing (rood).....	32
Figuur 7: Beddinggordels Laat Glaciaal - Vroeg Holoceen.....	33
Figuur 8: Paleogeografische kaarten van nederland met de situatie rond 2.750 voor Chr. (boven) en 100 na Chr. (onder).....	34
Figuur 9: Geomorfologische kaart (Maas e.a. 2019).....	35
Figuur 10: Hoogte-reliëfkaart (Actueel Hoogtebestand Nederland 2018).....	36
Figuur 11: Hoogte-reliëfkaart detail (Actueel Hoogtebestand Nederland 2018). Hoogtewaarden in meters ten opzichte van N.A.P.....	37
Figuur 12: Bodemkaart (Alterra 2014).....	38
Figuur 13: Boorbeschrijvingen uit DINOloket (Dinoloket 2014).....	39
Figuur 14: Topografische kaart van het Nederambt van het Land van Cuijk (Onbekend 1760).....	40
Figuur 15: Kadastrale minuut 1811-1832, gemeente Mill en Sint Hubert, sectie G, blad 1 (Kadaster 1811).....	41
Figuur 16: Topografisch militaire kaart 1850.....	42
Figuur 17: 591-2025-HAPS-1894.....	42
Figuur 18: 591-2026-HAPS-1930.....	43
Figuur 19: 591-2027-HAPS-1938.....	43
Figuur 20: RAF luchtfoto uit 1944 (RAF 1940-1945).....	44
Figuur 21: Foto van de molen 'De korenbloem'. De woning op de voorgrond staat in het plangebied (Hermsen datum onbekend).....	45
Figuur 22: Bouwtekening van verbouwing in 1972 (Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC) 2022).....	46
Figuur 23: Bouwtekeningen van aanbouw uit 1985 (Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC) 2022).....	47
Figuur 24: Bouwtekeningen uit 1990 van het winkelpand (Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC) 2022).....	48
Figuur 25: 46C-1978-.....	49
Figuur 26: 46C-1987-.....	49
Figuur 27: Bebouwing tussen 1811 en heden. De onderliggende kaart is de huidige situatie.....	50
Figuur 28: Archeologische vondstlocaties (geel) en zaken (blauw) uit ARCHIS (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 2021).....	51

Lijst met Tabellen

Tabel 1: Aardkundige waarden.....	15
Tabel 2: Archeologische terreinen, zaken en vondstlocaties ca. 500 m van het plangebied.....	21

Samenvatting

Bureau voor Archeologie heeft een bureauonderzoek uitgevoerd voor bouwwerkzaamheden aan de Karstraat 25-26 Molenstraat 60 te Mill.

De vraagstelling van het onderzoek luidt: hoe kan rekening gehouden worden met eventuele archeologische resten bij de voorgenomen ontwikkeling? Het onderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met de richtlijnen van de KNA, protocol 4002. Voor het onderzoek zijn kaarten, databases en literatuur geraadpleegd om te komen tot een gespecificeerde archeologische verwachting van het gebied.

In het plangebied wordt de huidige bebouwing gesloopt en worden drie woningen gerealiseerd. Naar verwachting vinden graafwerkzaamheden plaats tot 80 cm -mv

Het plangebied ligt op de oostrand van de Peelhorst. De ondergrond bestaat uit grindrijke rivierafzettingen (Formatie van Beegden) met daarop een pakket dekzand van vermoedelijk ongeveer 300 cm dik. In de top van het dekzand is door middel van ophoging met potstalmest een minimaal 50 cm dikke eerdlaag ontstaan.

Het plangebied ligt in een landschap met oude rivierafzettingen bedekt met dekzand dat gevormd is gedurende het Laat Pleistoceen. Dit landschap is geschikt voor bewoning vanaf het Paleolithicum. Echter, door verploeging zullen eventuele ondiepe resten uit het Paleolithicum en Mesolithicum niet meer intact zijn. Urnenvelden uit de IJzertijd of Romeinse tijd die ongeveer 2 km ten westen van het plangebied zijn aangetroffen, wijzen op bewoning in deze periode. In de 18^e eeuw en eerder is het plangebied mogelijk bebouwd. In het begin van de 19^e eeuw bestaat het plangebied uit bebouwing, erf en tuin. Deze bebouwing wordt in het begin van de 20^e eeuw gesloopt. In 1938 wordt in het plangebied een woning gebouwd. Deze wordt verbouwd in 1972 en 1990. Direct ten westen van het plangebied staat de molen 'De Korenbloem'. De molen is gebouwd tussen 1847 en 1857.

In het plangebied kunnen archeologische resten aanwezig zijn uit het Neolithicum tot en met de Nieuwe tijd. In de 20^e eeuw hebben in het plangebied meermaals bouw- en sloopwerkzaamheden plaatsgevonden. Hierdoor is de kans groot dat archeologische resten binnen 80 cm -mv tijdens deze werkzaamheden vergraven zijn. Eventuele dieper liggende archeologische resten kunnen nog (deels) intact zijn. Mogelijk kunnen van oudere bebouwing, van vóór de 19^e eeuw, nog archeologische resten aanwezig zijn onder de bestaande bebouwing. Tevens is het mogelijk dat de kelders van het pand uit 1938 ook nog in het plangebied aanwezig zijn.

Door de bodemingrepen die gepaard gaan met de ondergrondse sloop van de bebouwing kunnen archeologische resten vergraven worden. Daarom adviseert Bureau voor Archeologie om eventuele archeologische resten op te sporen en te waarderen. Aanbevolen wordt om de ondergrondse sloop archeologisch te laten begeleiden.

De werkwijze van het onderzoek dient vastgelegd te worden in een door de bevoegde overheid goed te keuren Programma van Eisen (PvE).

1 Inleiding

Bureau voor Archeologie heeft een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor de bouw van woningen aan de Karstraat 25-26 Molenstraat 60 te Mill.

Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd in het kader van de aanvraag van een bestemmingsplanwijziging.

De ligging van het plangebied is weergegeven in fig. 1. Vanwege het gemeentelijke archeologische beleid moet voor de beoogde ontwikkeling een archeologisch onderzoek worden uitgevoerd. De deskundige van de gemeente heeft aangegeven dat bij de sloop van het gebouw archeologische resten verstoord kunnen worden. Bovendien ligt het plangebied in een gebied van een monument. Omdat het plangebied reeds bebouwd is, is het met boringen moeilijk onderscheid te maken tussen archeologisch relevante lagen en recent verstoorde lagen, omdat beide lagen zich manifesteren als een verstoord pakket.

Booronderzoek is daarom niet zinvol. De deskundige van de gemeente heeft daarom aanbevolen gelijk te beginnen met een archeologische (ondergrondse) begeleiding, waarbij in het PvE een bureauonderzoek wordt opgenomen.¹ Er is echter besloten eerst een bureauonderzoek uit te voeren. Met de bevindingen wordt aan het einde van het rapport een advies gegeven hoe bij het project rekening kan worden gehouden met archeologische waarden.

Het onderzoek is uitgevoerd onder certificaat BRL SIKB 4000,² in overeenstemming met de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 4.1).

1.1 Doelstelling en vraagstelling

Het doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting zodat een beslissing genomen kan worden over hoe met eventuele archeologische waarden rekening moet worden gehouden bij de voorgenoemen werkzaamheden.

De volgende onderzoeksvragen zijn in dit onderzoek gebruikt:

1. *Waaruit bestaan de voorgenomen bodemingrepen?*
2. *Wat is de landschappelijke ligging van het plangebied in termen van geomorfologie, geologie en bodemkunde?*
3. *Is sprake van bekende bodemverstoringen?*
4. *Wat is de historische ontwikkeling van het plangebied?*
5. *Is sprake van bekende archeologische waarden (zoals AMK terreinen, vondstlocaties, historische kernen) in het plangebied en directe omgeving, en zo ja welke?*

¹ E-mail gemeente aan de opdrachtgever, 22 december 2021.

² <https://www.kiwa.nl/upload/certificate/00094278.pdf>

6. *Kunnen archeologische resten in het plangebied aanwezig zijn? Zo ja, wat is daarvan op hoofdlijnen de omvang, ligging, aard en datering?*
7. *Worden deze archeologische waarden verstoord door de voorgenomen bodemingrepen? Zo ja, op welke wijze?*
8. *Welke vervolgstap(pen) kunnen worden genomen om rekening te houden met (mogelijke) archeologische resten?*
9. *Indien vervolgonderzoek wordt geadviseerd: Welke methode(n), techniek(en) en strategie(ën) van Inventariserend veldonderzoek zijn hiervoor geschikt?*

2 Methode

Het bureauonderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met de richtlijnen van de KNA 4.1, protocol 4002.³

Voor het onderzoek zijn kaarten, databases en literatuur geraadpleegd om tot een gespecificeerde archeologische verwachting van het gebied te komen. Eerst wordt het plan- en onderzoeksgebied vastgesteld en het onderzoek gemeld bij ARCHIS. Daarna wordt achtereenvolgens de aardkundige, archeologische en historische context van het te onderzoeken gebied bestudeerd. Deze gegevens leiden tot het opstellen van een gespecificeerde verwachting. In de gespecificeerde verwachting worden de mogelijk aanwezige archeologische resten beschreven in termen van onder meer diepteligging, omvang, ouderdom en conservering.

De genoemde stappen leiden tot onderhavig rapport en het openbaar maken van de resultaten bij Archis en het e-Depot voor de Nederlandse Archeologie.⁴ In de hierna volgende hoofdstukken worden de belangrijkste onderzoeksgegevens gepresenteerd. Er is geen contact geweest met lokale amateurs en/of Heemkunde-kringen.

Van alle afgebeelde kaarten is het noorden boven, tenzij anders aangegeven.

3 SIKB 2018

4 Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en Data Archiving and Networking Services

3 Onderzoeksgebied en toekomstig gebruik

Afbakening plan- en onderzoeksgebied

De ligging van het plangebied staat afgebeeld in fig. 1. Het plangebied ligt in de gemeente Land van Cuijk in de plaats Mill. De locatie ligt op de hoek van de Karstraat en Molenstraat. Het plangebied is ongeveer 30 m lang en 25 m breed en heeft een omvang van 790 m².

Aan de oostzijde van het plangebied ligt de Karstraat, aan de noordzijde de Molenstraat (fig. 2 en 3). Direct ten westen van het plangebied staat de molen 'De Korenbloem'. Aan de zuidzijde van het plangebied staat een woonhuis.

Om voldoende informatie over aardkundige, historische en archeologische gegevens te verzamelen wordt een onderzoeksgebied gebruikt dat groter is dan het plangebied. Het onderzoeksgebied voor het bureauonderzoek is een zone met straal van circa 500 m om de ontwikkeling heen (fig. 1).

Overheidsbeleid

In het gebied geldt een vastgesteld gemeentelijk archeologisch beleid (fig. 4). Op de gemeentelijke archeologische beleidskaart uit 2012 ligt het plangebied in een zone van zeer hoge archeologische waarde. Dit vanwege de ligging nabij een archeologisch relevant historisch geografisch object (molen 'De Korenbloem'). Het beleid is dat bij ingrepen van meer dan 100 m² en waarbij dieper wordt gegraven dan 40 cm onder maaiveld rekening gehouden moet worden met archeologische resten.

Ontwerp c.q. inrichtingsplan

De beoogde ingreep bestaat uit de sloop van de bestaande bebouwing en het realiseren van drie woningen met bijbehorende parkeerplaatsen (fig. 5).

Aard en omvang van de toekomstige verstoring

Onder de nieuwe woningen zijn geen kelders voorzien. De exacte diepte van de bodemingrepen is niet bekend. Naar verwachting vinden graafwerkzaamheden plaats tot 80 cm -mv. Een groot deel van de geplande bebouwing ligt ter hoogte van de bestaande bebouwing (fig. 6). Ongeveer 30 m² (14%) van de geplande bebouwing ligt buiten de bestaande bebouwing.

Milieutechnische condities

Volgens de omgevingsrapportage van de Provincie Noord-Brabant heeft, zover bekend, in het plangebied nog geen bodemonderzoek plaatsgevonden.⁵

Op de bodemkwaliteitskaart van de regio Noordoost Brabant uit 2019 ligt het plangebied in de zone 'Overige historische bebouwing'. De kans op het overschrijden van één of meerdere stoffen is hier klein. De kans op lichte verontreiniging met PCB's is groot.⁶

Grondwaterpeil

De actuele grondwaterstand in het plangebied kan worden afgeleid uit de grondwatertrap op de bodemkaart. Het plangebied ligt in de bebouwde kom en hiervoor is geen grondwatertrap gedefinieerd. In de directe omgeving van het plangebied is de grondwatertrap VI. Dit betekent dat de gemiddeld hoogste

⁵ Provincie Noord-Brabant e.a. 2021

⁶ Spronk 2019

grondwaterstand staat tussen 40 en 80 cm onder maaiveld en dat de gemiddeld laagste grondwaterstand dieper staat dan 120 cm onder maaiveld.

De grondwaterstand zal door de beoogde ingrepen waarschijnlijk niet veranderen.

Consequentie van de ingrepen

Door uitvoeren van graafwerkzaamheden kunnen archeologische resten worden vergraven.

4 Huidige situatie

Bebouwing, functie en bodemgebruik

In het plangebied staat een winkelpand met garages met een oorspronkelijk bouwjaar van 1938.⁷ Het pand is gedeeltelijk verbouwd rond 1972.⁸ In 1990 heeft een grote verbouwing plaatsgevonden en het overgrote deel van het pand dateert uit deze periode. Het bestaande pand heeft geen kelders. De onderkant van de funderingen ligt op 80 cm -mv (fig. 24). De rest van het terrein is verhard met klinkers.

Bestemmingsplan

Het plangebied ligt in bestemmingsplan 'Mill Centrum' (vastgesteld in 2016). In het plangebied geldt de dubbelbestemming Waarde Archeologie 1. Dit betekent dat bij ingrepen met een omvang van meer dan 100 m² waarbij de bodem dieper dan 40 cm onder maaiveld wordt verstoord een rapport moet worden overlegd waaruit blijkt dat er ofwel geen behoudenswaardige resten aanwezig zijn of dat deze niet bedreigd worden door de voorgenomen ingrepen. In het laatste geval dient uit het onderzoek te blijken dat behoud van archeologische behoudenswaardige resten ex situ afdoende is gerealiseerd.

⁷ Kadaster 2013

⁸ Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC) 2022; telefonisch bevestigd door opdrachtgever.

5 Aardwetenschappelijke waarden

De aardkundige gegevens staan samengevat in tabel 1.

Het plangebied ligt in het archeologisch landschap 'Peelhorst', in de landschapszone hellingen.⁹

Het plangebied ligt aan de oostkant van de Peelhorst. Dit gebied bestaat uit een aantal tot verschillende hoogten opgerezen schollen, die onderling weer zijn verdeeld door dwarsbreuken. De breuken zijn nog steeds actief. Tijdens de laatste IJstijd is in delen van de Peelhorst, over de grindrijke rivierafzettingen, dekzand afgezet.¹⁰ De grindrijke afzettingen worden gerekend tot de Formatie van Beegden; het dekzand tot de Formatie van Boxtel. Ten oosten van de horst ligt het laagterras met rivierafzettingen uit het Laat Glaciaal (fig. 7). De overgang van de horst naar het Laagterras wordt gekenmerkt door een vrij steile daling in het landschap. Het plangebied ligt in deze overgangszone.

Gedurende het Holoceen vormde zich op de Peelhorst een moeras/veengebied (fig. 8). Het gebied langs de rand van de horst, waaronder Mill, is waarschijnlijk vrij gebleven van veen.

Op de geomorfologische kaart ligt het plangebied in bebouwd gebied (fig. 9). Mill ligt op de oostrand van een 'plateau-achtige horst', de Peelhorst. Door het dorp loopt van zuidwest naar noordoost een dal (fig. 7). De historische kern is ontstaan aan de oostkant van dit dal. Aan de oostrand van de horst liggen horstglooiingen die overgaan in vlaktes van verspoelde dekzanden. Door middel van extrapolatie kan afgeleid worden dat het plangebied ter hoogte ligt van de plateau-achtige horst. De afzettingen zijn al dan niet bedekt met een pakket dekzand.

De rand van de horst is zichtbaar op de hoogte-reliëfkaart, waar een scherpe grens zichtbaar is tussen de hoge delen (horst) en de lage delen (glooiingen en vlaktes) van het landschap (fig. 10). In mindere mate is het landschap beïnvloed door bebouwing en infrastructuur. Vanwege de ligging op de rand van de horst neemt het maaiveld af van (zuid)west naar (noord)oost. Het maaiveld in het plangebied zelf ligt op ongeveer 13,8 m NAP (fig. 11).

Volgens de bodemkaart, net als de geomorfologische kaart, ligt het plangebied in de bebouwde zone (fig. 12). Hieruit kan geen bodemtype afgeleid worden. Echter, op ongeveer 20 m afstand staan hoge zwarte enkeerdgronden gekarteerd. Waarschijnlijk zal dit type bodem ook in het plangebied aanwezig zijn. Enkeerdgronden zijn ontstaan doordat ophoging en bemesting heeft plaatsgevonden met potstalmest vermengd met plaggen, waardoor een humusrijke eerdlaag is ontstaan. De dikte van deze eerdlaag is bij dit type gronden dikker dan 50 cm.

Nabij het plangebied is in 1972 op twee locaties de bodem beschreven (fig. 13). Deze boorbeschrijving zijn beschikbaar via DINOluket.¹¹ De beschrijvingen laten zien dat afzettingen van de Formatie van Beegden op ongeveer 360 cm -mv liggen. Hierop ligt een ongeveer 300 cm dik pakket dekzand (Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden). In één boorprofiel staat de bovenste 50 cm beschreven als esdek. Het andere profiel heeft een 180 cm dik opgebracht

⁹ Rensink e.a. 2015

¹⁰ De Mulder 2003

¹¹ Dinoluket 2014

pakket. De onderste 10 cm is beschreven als puin, waardoor het onwaarschijnlijk is dat het bovenliggende materiaal tevens als esdek kan worden geïnterpreteerd.

Bron	Situatie plangebied, omschrijving
Geologie	Geologische Overzichtskaart 1 : 250 000: ¹² • Be4: Formatie van Beegden veelal met een dek van de Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden; rivierzand en -grind veelal met een zanddek (Be4)
Geomorfologie (fig. 9)	Geomorfologische kaart 1 : 50 000: • Bebouwing (Beb)
AHN (fig. 10 en 11)	Het maaiveld ligt op ongeveer 13,8 m NAP.
Bodemkunde (fig. 12)	Bodemkaart 1 : 50 000: • Bebouwing (bebouwd) • 20 m ten oosten: Hoge zwarte enkeerdgronden in leemarm en zwak lemig fijn zand (zEZ21)

Tabel 1: Aardkundige waarden.

¹² De Mulder 2003

6 Historische situatie

Het plangebied ligt in een landschap met oude rivierafzettingen bedekt met dekzand dat gevormd is gedurende het Laat Pleistoceen. Dit landschap is geschikt voor bewoning vanaf het Paleolithicum. Vanaf het Neolithicum begint op de Peelhorst veen te vormen. Het veengebied ('de Peel') strekte zich uit tot ongeveer één kilometer ten zuidwesten van het plangebied (fig. 8). De oostrand van de Peelhorst, van Mill tot Sint-Anthonis, is zover bekend niet bedekt geweest met veen. Urnevelden uit de IJzertijd of Romeinse tijd die ongeveer twee kilometer ten westen van het plangebied zijn aangetroffen (AMK-terreinen 4.633 en 13.333), wijzen op bewoning in het gebied.

Gedurende de Middeleeuwen werd de Peel omringd door dorpen. Aan de oostkant waren dit Mill, Wanrooij, Sint-Anthonis, Oploo en Overloon. De dorpen lagen afgezonderd. Ten westen lag de Peel, ten oosten de Maasvallei met broekbossen en heidevelden.¹³

Het plangebied ligt ongeveer 500 m ten noorden van de historische kern van Mill. Waar de naam Mill vandaan komt is niet duidelijk. De eerste vermeldingen van Mill stammen uit de 12^e en 13^e eeuw.¹⁴ Het plangebied ligt aan de Karstraat. De naam is afgeleid van kar (voertuig, wagen). Deze weg loopt parallel aan de Peelhorst rand. Vermoedelijk is dit een belangrijke doorgaande weg tussen Grave en Boxmeer of Venray. Aan de weg werd de markt gehouden, en gedurende de markt werden de karren langs de weg gestald. Langs de straat zijn daarom in de 19e eeuw veel ambachtslieden en cafés te vinden. De straat wordt met deze naam voor het eerst genoemd in 1622.¹⁵

Het is niet bekend sinds wanneer langs de Karstraat bebouwing staat. Mill kan met enig detail (gedeeltelijk) teruggevonden worden op een kaart uit 1760 (fig. 14). Langs de huidige Karstraat is een strook bebouwing zichtbaar. Het is mogelijk dat het plangebied in deze periode bebouwd is.

Uit de kadastrale minuut uit het begin van de 19^e eeuw kan afgeleid worden dat het plangebied bebouwd is (fig. 15). Het betreft twee woningen. De noordelijke woning wordt bewoond door Johannes Wilhelmus Bussers, een laddermaker. Zover afgelezen kan worden, woont in de zuidelijke woning Reinier Serven, een arbeider. Voor de rest bestaat het plangebied uit tuin en erf. Het landgebruikt direct ten westen van het plangebied is bouwland.

Tussen 1847 en 1857 wordt direct ten westen van het plangebied een korenmolen gebouwd (zie hoofdstuk 8). Deze molen is afgebeeld op de topografisch militaire kaart uit 1850 (fig. 16). De bebouwing in het plangebied, zoals aangegeven op de kadastrale minuut, wordt vermoedelijk in het begin van de 20^e eeuw gesloopt (fig. 17 en 18).

¹³ Haartsen, Van Beusekom en Lantschap 2009

¹⁴ Van der Sijs 2010

¹⁵ Studio Domeinzicht 2022

In 1938 wordt een nieuw pand gebouwd (fig. 19).¹⁶ Deze woning ligt parallel aan de Karstraat (fig. 20). Van deze woning bestaat een foto waarvan niet bekend is wanneer deze genomen is (fig. 21). Het weergeeft waarschijnlijk de situatie in de periode tussen ongeveer 1938 en 1972. De betreffende woning staat op bouwtekeningen uit 1972 aangegeven als bestaande bebouwing (fig. 22). In 1972 wordt het pand verbouwd waarbij met name de gevel aangepast wordt. In 1974 wordt een losstaande berging gebouwd aan de westkant van het plangebied. Hoewel niet meteen zichtbaar op de bouwtekening, is onder het pand een kelder aanwezig. Dit is duidelijker zichtbaar op bouwtekeningen uit 1985 (fig. 23). Deze tekeningen geven aan dat aan de westkant van het pand een kelder aanwezig is van ongeveer 15 m². Tevens is direct naast het pand een gierkelder aanwezig. De gierkelder en de kelderkoekoek worden in 1985 gedicht vanwege de uitbreiding van het pand aan de achterzijde (westzijde). In 1990 vindt een grotere verbouwing plaats (fig. 24). De achterzijde lijkt deels behouden, maar de voorzijde (zuid- en oostkant) wordt volledig verbouwd. Het nieuwe pand heeft geen kelders. Dit betekent dat de kelder gedicht of verwijderd is. Deze veranderingen zijn minder goed zichtbaar op de topografische kaarten (fig. 25 en 26).

¹⁶ Kadaster 2013

7 Mogelijke verstoringen

De huidige bebouwing dateert uit 1938. In 1972 en 1990 hebben verbouwingen plaatsgevonden. Onder en direct naast het oorspronkelijk pand uit 1938 waren respectievelijk een kelder en gierkelder aanwezig. Bij de aanleg van de kelders kunnen oudere archeologische resten vergraven zijn. De onderkant van de kelder ligt op ongeveer 200 cm -mv. De gierkelder is gedicht in 1985 bij de uitbreiding van het winkelpand. De kelder is mogelijk gedicht of verwijderd in 1990.

Bij de bouw van de woning in 1938, de verbouwingen en uitbreidingen in 1972, 1985 en 1990 kunnen archeologische resten vergraven zijn. De onderkant van de funderingen ligt op 80 cm -mv. Naar verwachting is de minimale diepte van de verstoring, ter hoogte van de funderingsbalken, daarom 80 cm. De ligging van de bebouwing in de periode 1811 tot en met het heden staat afgebeeld in fig. 27.

8 Archeologische en bouwhistorische waarden

Archeologische vondstlocaties en zaken staan weergegeven in fig. 28 en staan toegelicht in tabel 2. De belangrijkste bevindingen worden in de lopende tekst samengevat.

In het plangebied liggen geen archeologische waarnemingen en geen (delen van) archeologische terreinen. Het plangebied is niet eerder archeologisch onderzocht.

Ongeveer 500 m ten zuiden van het plangebied, in het centrum van Mill, hebben een archeologisch boor- en proefsleuvenonderzoek plaatsgevonden (zaken 2.243.354.100 en 2.291.785.100). Tijdens het booronderzoek zijn in enkele delen van het onderzochte gebied intacte bodemprofielen (20 tot 80 cm dikke A-horizont met hieronder een B-horizont) aangetroffen. Tijdens het proefsleuvenonderzoek is vervolgens één 18e eeuwse waterput aangetroffen. Alle andere resten zijn van recente oorsprong. Vervolgonderzoek bleek niet noodzakelijk te zijn.

Het plangebied ligt nabij de Peel-Raamstelling uit de Tweede Wereldoorlog. De Peel-Raamstelling werd gebouwd om de eerste aanval vanuit het Oosten tegen te houden zodat het Nederlandse leger de tijd kreeg de belangrijkste stellingen in het westen op sterkte te brengen.¹⁷

De molen 'De Korenbloem', die direct ten westen van het plangebied staat, is een rijksmonument.¹⁸ De molen is gebouwd tussen 1847 en 1857. In de jaren 70 van de 20^e eeuw wordt de molen, na jaren van verval, hersteld. De molen wordt nogmaals gerestaureerd in 2015.¹⁹

Archeologische terreinen
Geen.
Zaken (incl. evt. bijbehorende vondsten)
2.125.661.100 en 2.133.267.100: Mill en Sint Hubert, Mill, Peelkanaal, bureauonderzoek en boring De bodem bestaat uit fluvio-periglaciale en fluvio-eolische zanden, waarbinnen grind-, leem- en veenlaagjes kunnen voorkomen. Lokaal komt er nog ijzeroer voor, maar deze oer is op het grootste deel van de locatie afgegraven. Verder oogt de bodem tot soms meer dan 2 m –mv verstoord, waarbij vooral de grote hoeveelheden hout opvallen. Mogelijk is dit het gevolg van de aanleg van het Peelkanaal of een poging tot grondverbetering door omwonenden. In de genomen monsters zijn enkele onbewerkte, maar verbrande steenfragmenten aangetroffen: vuursteen, kwarts en graniet. Dit is mogelijk gebeurt door menselijk handelen. Ook is er houtskool aangetroffen. Daarnaast zijn in diverse monsters recent aardewerk, glas en plastic aangetroffen. Afgezien van het feit dat bodem waarschijnlijk vrij recent (in de 20^e eeuw) is verstoord, is het, op grond van de grote hoeveelheid bemonsterde grond en de geringe hoeveelheid vondsten van (mogelijk) antropogene oorsprong, onwaarschijnlijk dat er zich op de onderzoekslocatie archeologische sporen van steentijd-bewoning bevinden. Aanvullend onderzoek wordt niet noodzakelijk geacht.²⁰ 2.186.128.100: Mill en Sint Hubert, Mill, Pastoor Maasstraat, boring Uit de resultaten van het bureauonderzoek blijkt, dat het plangebied is gelegen op een horstglooiing, die de overgang vormt van de hoger gelegen Peelhorst naar het lager gelegen Maasterras. Deze kan bedekt zijn met een (dunne) laag dekzand. In deze zone kan rekening worden gehouden met het voorkomen van wateroverlast door kwel, waardoor het plangebied in het verleden relatief onaantrekkelijker was voor bewoning dan de hoger gelegen zone, waar tegenwoordig Mill is

17 Stichting RAAP 2017

18 Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 2017

19 Stichting Molen van Mill 2018

20 Mulder en Wullink 2006

gelegen. In het plangebied is tijdens het veldonderzoek een intact plaggendek aangetroffen op een nat zandpakket met grind. De verwachte natte - en voor bewoning ongunstige – omstandigheden worden in de boringen bevestigd. Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen die zouden kunnen wijzen op de aanwezigheid van archeologische waarden onder dit plaggendek. Dit betekent echter niet dat er geen archeologische waarden aanwezig zijn, aangezien sporen en andere archeologische resten lastig op te sporen zijn in de boor. Deze resten kunnen goed bewaard zijn gebleven onder het plaggendek. Op basis van de aanwezigheid van een intact plaggendek in het plangebied met daaronder een nagenoeg onverstoord oud dekzandoppervlak wordt geadviseerd om in het plangebied een waarderend vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuven uit te laten voeren.²¹

2.192.649.100: Mill en Sint Hubert, Mill, Pastoor Maasstraat, proefputten\proefsleuven

vervolg op zaak 2.186.128.100. Vooronderzoek had uitgewezen dat bij graafwerkzaamheden ten behoeve van deze nieuwbouw mogelijk archeologische resten verstoord zouden raken. Het doel van het proefsleuvenonderzoek was het waarden van een eventuele vindplaats. In het plangebied zijn vijf proefsleuven aangelegd van 4 x 6 m. In geen van de sleuven zijn archeologische sporen of vondsten aangetroffen. In drie van de vijf sleuven was het vlak verstoord door moderne graafwerkzaamheden. Het fysisch geografisch onderzoek toonde aan dat het plangebied oorspronkelijk vochtig is geweest en dat de grondwaterspiegel in sommige perioden zelfs tot vlak onder het maaiveld kwam. Op basis van de resultaten van het onderzoek wordt geadviseerd om in het plangebied geen vervolgonderzoek uit te laten voeren.²²

2.243.354.100: Mill en Sint Hubert, Mill, Centrumplan Mill, boring

Bij deze zaak zijn vondstlocaties 1.090.677 en 1.090.678 geregistreerd.

Het verkennende booronderzoek heeft uitgewezen dat de archeologische relevante lagen in de drie deelgebieden grotendeels onverstoord zijn en mogelijk nog archeologische waarden kunnen bevatten vanaf een diepte van respectievelijk 60 en 120 cm onder maaiveld. In één deelgebied is de bodem helemaal onverstoord en kunnen archeologische waarden voorkomen vanaf een diepte van 20 cm. In de overige deelgebieden is de bodem waarschijnlijk vrijwel volledig verstoord en daarom zullen in deze gebieden waarschijnlijk geen onverstoorde archeologische waarden meer voorkomen. In drie boringen is in de A-horizont aardewerk uit de Nieuwe tijd aangetroffen. In één boring is in een verstoorde laag een 17e eeuwse aardewerkfragment aangetroffen. In vier deelgebieden wordt geadviseerd om vast te stellen of sprake is van belangrijke archeologische waarden. Dit kan bestaan uit een proefsleuvenonderzoek.²³

2.291.785.100: Mill en Sint Hubert, Mill, Kerkstraat – Oranjeboomstraat, proefputten\proefsleuven

Vervolg op zaak 2.243.354.100. Bij deze zaak is vondstlocatie 1.094.475 geregistreerd.

Het vooronderzoek heeft uitgewezen dat de archeologisch relevante lagen in deelgebied A grotendeels onverstoord zijn en mogelijk nog archeologische waarden kunnen bevatten vanaf een diepte vanaf circa 60 tot 80 cm beneden maaiveld. Tijdens het onderzoek zijn vijf sporen aangetroffen, alle in dezelfde werkput. Spoor 1 betreft een zogenaamde puinlens/afvalkuil met aardewerk, baksteen en leisteen. Spoor 2, 3 en 4 horen bij een 18^e eeuwse waterput. Spoor 5 betreft de resten van een muurfundering van het gemeentehuis en kan als recent bestempeld worden op basis van het lichte en compacte mortel. In de andere werkput zijn enkel recente verstoringen aangetroffen die samenhangen met de bouw en afbraak van het oude gemeentehuis. In totaal zijn 40 archeologische indicatoren aangetroffen, waaronder 32 fragmenten aardewerk, 7 stuks baksteen en 1 fragment leisteen. Het aardewerk dateert voornamelijk uit de 18^e tot 20^e eeuw. Er is ook een fragment kogelpot uit de middeleeuwen, grijsbakkend aardewerk uit de 10^e tot 12^e eeuw en fayence uit de 14^e tot 16^e eeuw aangetroffen. Er bestaat geen duidelijke relatie tussen de geologie en de aangetroffen resten. Het proefsleuvenonderzoek heeft geen relevante sporen opgeleverd. Met uitzondering van de 18^e eeuwse waterput zijn alle resten recent te noemen. Op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek wordt geadviseerd geen archeologisch vervolgonderzoek uit te (laten) voeren.²⁴

2.337.160.100: Mill en Sint Hubert, Mill, Beerseweg, boring

Uit de resultaten van het onderzoek blijkt dat binnen het plangebied een bouwvoor aanwezig is die dik genoeg is om als esdek te kwalificeren. Hieronder is echter een pakket moerig zand aangetroffen dat er op duidt dat het terrein oorspronkelijke dermate nat was dat hier enige veenvorming optrad. Dit maakt het waarschijnlijk dat de bouwvoor niet is ontstaan ten gevolge van plaggenbemesting maar een ontginningsdek vormt dat in één of enkele keren is opgebracht vanaf de op korte afstand ten westen hiervan gelegen zandhoogte. Het naboren met een edelmanboor met een diameter van

21 Lelivelt 2008

22 Moerman en Nales 2008

23 Wilbers en Van den Engel 2009

24 Berkhout, Nes en De Kramer 2010

15 cm en het zeven van het hiermee opgeboorde zand, hebben slechts moderne insluitsels opgeleverd. Deze zijn zonder uitzondering afkomstig uit de bouwvoor en dateren deze in de 19^e/20^e eeuw. Gezien de van oorsprong natte en daardoor voor bewoning onaantrekkelijke aard van het plangebied alsmede in verband met het ontbreken van relevante archeologische indicatoren, geven de resultaten van het onderzoek geen aanleiding om archeologisch vervolgonderzoek te adviseren. Evenmin zijn tijdens het onderzoek archeologische resten aangetroffen waarmee tijdens de verdere planvorming of bij de uitvoering van de geplande werkzaamheden rekening zou moeten worden gehouden.²⁵

2.340.813.100: Mill en Sint Hubert, Mill, Burgemeester Verstraatenlaan 13-21, boring

Op basis van het bureauonderzoek kan worden vastgesteld dat de bebouwde delen geen onderzoek behoeven. Bovendien kan het zuidwestelijke deel van het plangebied worden afgeschreven op basis van een verstoorde ondergrond. Ter plaatse van het marktplein is ook geen vervolgonderzoek nodig omdat hier de natuurlijke ondergrond vergraven is tot in het archeologisch niveau. In het deel van het plangebied waar een booronderzoek is uitgevoerd, is sprake van een ondergrond van pleistocene rivierafzettingen met daarover een dunne laag dekzand. Dit dekzand is omgewerkt in de humeuze bovenlaag die is opgebracht ter bemesting van de akkers vanaf de Late Middeleeuwen. In 2009 zijn in een eerdere onderzoeksfase (zaak 2.243.354.100) boringen gezet die erop wijzen dat het zuidwesten van het hele plangebied verstoord is en hier geen intacte bodem meer aanwezig is. In het noordoosten van het plangebied zijn tevens boringen gezet in 2009 en hieruit is gebleken dat de ondergrond niet verstoord is en hier mogelijk archeologische resten aanwezig zijn. De verwachting voor archeologische resten is hoog voor het oostelijk deel van het hele plangebied met uitzondering van de bebouwde delen. Deze verwachting is gebaseerd op het aantreffen van een intacte ondergrond tijdens de twee fasen booronderzoeken die hier hebben plaatsgevonden. De resten die worden verwacht dateren vanaf het Laat Paleolithicum tot en met de Late Middeleeuwen – Nieuwe Tijd. Voor deze delen is wel vervolgonderzoek nodig. De meest gunstige methode hiervoor is het uitvoeren van een proefsleuvenonderzoek.²⁶

2.455.915.100: Mill en Sint Hubert, Mill, Beerseweg Perceel N 624, bureauonderzoek

Het onderzoek is uitgevoerd in 2014. Het rapport is niet beschikbaar.

5.074.142.100: Mill en Sint Hubert, Mill, Oranjeboomstraat 1-1a, boring

Het onderzoek is aangemeld in 2021. De resultaten zijn nog niet beschikbaar.

Vondstlocaties los

1.030.603: Mill en Sint Hubert, Mill, Aldendriel; Archeologisch (nieuw, systematiek ABR volgend)

Deze vondstlocatie betreft oude funderingen. Het is niet bekend of onder 't bestaande gebouw oudere funderingen resteren. Toch was, in 1962 tijdens de restauratie van het gebouw, hiervan iets naders bekend geworden. Op twee plaatsen, onder de noord-vleugel en ten noordwesten hiervan, konden funderingen worden ingemeten. Over de ouderdom hiervan is niets bekend; geen melding van geassocieerde vondsten. De historisch oudst bekende vermelding van een 'huis te Mill' dateert omstreeks 1475.

1.053.933: Mill en Sint Hubert, Mill, De Horst, Niet-archeologisch

Op deze locatie is een fragment gladwandig gedraaid Romeins aardewerk geregistreerd.

1.060.371: Mill en Sint Hubert, Mill, Onbekend

Vondst uit "midden / oude steentijd". Geen nadere beschrijving van de vindplaats dan "Mill". Betreft een stenen kernschrabber.

Tabel 2: Archeologische terreinen, zaken en vondstlocaties ca. 500 m van het plangebied.

²⁵ Exaltus 2011

²⁶ Haaring e.a. 2012

9 Gespecificeerde verwachting

Het plangebied ligt op de oostrand van de Peelhorst. De ondergrond bestaat uit grindrijke rivierafzettingen (Formatie van Beegden) met daarop een pakket dekzand van vermoedelijk ongeveer 300 cm dik. In de top van het dekzand is door middel van ophoging met potstalmest een minimaal 50 cm dikke eerdlaag ontstaan.

Het plangebied ligt in een landschap met oude rivierafzettingen bedekt met dekzand dat gevormd is gedurende het Laat Pleistoceen. Dit landschap is geschikt voor bewoning vanaf het Paleolithicum. Urnenvelden uit de IJzertijd of Romeinse tijd die ongeveer twee kilometer ten westen van het plangebied zijn aangetroffen, wijzen op bewoning in deze periode.

Het plangebied ligt aan de Karstraat te Mill. Dit is mogelijk een belangrijke doorgaande weg geweest dat Mill met Grave en Boxmeer verbindt. De eerste vermeldingen van Mill stammen uit de 12^e en 13^e eeuw. De eerste vermeldingen van de Karstraat dateren uit 1622.

In de 18^e eeuw is het plangebied waarschijnlijk bebouwd. In het begin van de 19^e eeuw bestaat het plangebied uit bebouwing, erf en tuin. Deze bebouwing wordt in het begin van de 20^e eeuw gesloopt. In 1938 wordt in het plangebied een woning gebouwd. Deze wordt verbouwd in 1972 en 1990.

Direct ten westen van het plangebied staat de molen 'De Korenbloem'. De molen is gebouwd tussen 1847 en 1857. De molen is tweemaal gerestaureerd, in jaren 70 van de 20^e eeuw en in 2015.

De verwachting wordt als volgt gespecificeerd:

1. *Datering*

Op grond van de landschappelijke ligging kunnen in en onder een bouwvoor of (indien aanwezig) dikke eerdlaag archeologische resten uit de periode Neolithicum tot en met de Nieuwe tijd B aanwezig zijn. Door verploeging zullen eventuele ondiepe sporen uit het Paleolithicum en Mesolithicum niet meer intact zijn. In de top van het bodemprofiel kunnen archeologische resten gerelateerd aan vroeg 19^e eeuwse bebouwing aanwezig zijn zoals die op de kadastrale minuut staat afgebeeld.

2. *Complextype*

In het plangebied is de verwachting middelhoog voor archeologische resten uit het Neolithicum tot en met de Romeinse tijd gerelateerd aan bewoning, economie, infrastructuur, rituelen en begravingen. De verwachting is hoog voor de aanwezigheid van archeologische resten uit de Middeleeuwen en Nieuwe tijd. Mogelijk kunnen van oudere bebouwing, van vóór de 19^e eeuw, nog (restanten van) kelders aanwezig zijn onder de bestaande bebouwing.

3. *Omvang*

Archeologische resten gerelateerd aan bewoning uit de periode van de landbouwsamenlevingen kunnen worden beschouwd als vlakelementen met variabele omvang (klein tot groot). Sommige complextypen kunnen zich ook als puntelementen manifesteren (begravingen, depots) of als lijnelementen (wegen, watergangen, percelering).

4. *Diepteligging*

Archeologische resten uit de Volle Middeleeuwen en ouder bevinden zich onder een eerdlaag van minimaal 50 cm dik. Archeologische uit de periode hierna bevinden zich in de eerdlaag.

5. *Gaafheid en conservering (fysieke kwaliteit)*

De grondwatertrap is VI. Dit betekent dat de conservering van organische archeologische resten (zoals hout, textiel, leer en bot) dieper dan 120 cm onder maaiveld (de minimale gemiddeld laagste grondwaterstand) goed kan zijn. De conservering van organische artefacten die boven dit niveau liggen kan door de (periodiek) zuurstofrijke en droge condities slecht zijn.

Gezien de dikte van de afdekkende eerdlaag en de diepte van de bestaande funderingen, kan de eerdlaag gedeeltelijk of geheel vergraven zijn. In het laatste geval kan het eventuele sporenniveau afgetopt zijn, waardoor een deel van de sporen intact is. Het is niet bekend in hoeverre de natuurlijke bodem intact is.

6. *Locatie*

Archeologische resten kunnen in het hele plangebied aanwezig zijn.

7. *Uiterlijke kenmerken (prospectie kenmerken):*

Archeologische resten uit de perioden tot en met de Volle Middeleeuwen kenmerken zich door een sporenniveau (zoals paalsporen, greppels, sloten, waterputten, begravingen) in de top van de natuurlijke bodem. Tevens kunnen archeologische resten en artefacten uit deze periode (deels) opgenomen zijn in de bovenliggende eerdlaag. In de eerdlaag kunnen daarnaast archeologische resten (aardewerk, bot, houtskool, etc.) uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd aanwezig zijn. In het plangebied moet rekening gehouden worden met artefacten die behoren tot het normale vondstenspectrum van een erf in een (landelijke) nederzetting: (fragmenten van) aardewerk, bouwkeramiek (baksteen, dakpannen) en natuurstenen bouw materiaal (leisteel, grind), glas (m.n. vaatwerk en sieraden), gereedschappen en overige gebruiksvoorwerpen van metaal en natuursteen (bijv. maalstenen), gebruiksvoorwerpen behorende tot de kleding (onderdelen van gordels, riemen), munten. Mogelijk restanten van ambachtelijke activiteiten zoals metaalslakken en gereedschap.

8. *Mogelijke verstoringen*

Door bouw- en sloopactiviteiten in 20^e eeuw kunnen archeologische resten zijn vergraven. Uitgaande van de bestaande funderingen, is de bodem, in ieder geval ter hoogte van de funderingsbalken, waarschijnlijk minimaal 80 cm verstoord.

10 Conclusie

1. *Waaruit bestaan de voorgenomen bodemingrepen?*

De beoogde ingreep bestaat uit de sloop van de bestaande bebouwing en het realiseren van drie woningen met bijbehorende parkeerplaatsen. Naar verwachting vinden graafwerkzaamheden plaats tot 80 cm -mv. Ongeveer 30 m² (14%) van de geplande bebouwing ligt buiten de bestaande bebouwing.

2. *Wat is de landschappelijke ligging van het plangebied in termen van geomorfologie, geologie en bodemkunde?*

Het plangebied ligt op de oostrand van de Peelhorst. De ondergrond bestaat uit grindrijke rivierafzettingen (Formatie van Beegden) met daarop een pakket dekzand van vermoedelijk ongeveer 300 cm dik. In de top van het dekzand is door middel van ophoging met potstalmest een minimaal 50 cm dikke eerdlaag ontstaan. Waarschijnlijk zijn in het plangebied enkele grondsoorten aanwezig.

3. *Is sprake van bekende bodemverstoringen?*

De 19^e eeuwse bebouwing wordt in het begin van de 20^e eeuw gesloopt. In 1938 vinden bouwactiviteiten in het plangebied plaats. Hierbij kunnen archeologische resten vergraven zijn.

In 1972 en 1990 wordt de woning verbouwd. In 1985 wordt het pand uitgebreid. Ook hierbij kunnen archeologische resten, indien (nog) aanwezig, zijn vergraven. De onderkant van de funderingen ligt op 80 cm -mv. Onder de bestaande bebouwing zijn mogelijk nog verdichte kelders aanwezig van het pand uit 1938. De onderkant van de kelders ligt op ongeveer 200 cm -mv.

4. *Wat is de historische ontwikkeling van het plangebied?*

Het plangebied kan bewoond zijn vanaf het Paleolithicum. Het plangebied ligt aan de Karstraat. Dit is mogelijk een belangrijke doorgaande weg geweest dat Mill met Grave en Boxmeer verbindt. De eerste vermeldingen van de Karstraat dateren uit 1622. Uit een 18^e eeuwse kaart blijkt dat het plangebied in die eeuw bebouwd is. Het is mogelijk dat het plangebied in de eeuw of eeuwen daarvoor ook bebouwd is geweest. In het begin van de 19^e eeuw bestaat het plangebied uit bebouwing, erf en tuin. Deze bebouwing wordt in het begin van de 20^e eeuw gesloopt. In 1938 wordt in het plangebied een woning gebouwd. Deze wordt verbouwd in 1972, uitgebreid in 1985 en nogmaals verbouwd in 1990.

5. *Is sprake van bekende archeologische waarden (zoals AMK terreinen, vondstlocaties, historische kernen) in het plangebied en directe omgeving, en zo ja welke?*

Direct ten westen van het plangebied staat de molen 'De Korenbloem'. De molen is gebouwd tussen 1847 en 1857. De molen is tweemaal gerestaureerd, in jaren 70 van de 20^e eeuw en in 2015.

6. *Kunnen archeologische resten in het plangebied aanwezig zijn? Zo ja, wat is daarvan op hoofdlijnen de omvang, ligging, aard en datering?*

In het plangebied kunnen archeologische resten aanwezig zijn uit het Neolithicum tot en met de Nieuwe tijd. De top van het archeologische niveau voor resten uit de Volle Middeleeuwen en eerder ligt vermoedelijk op ongeveer 50 cm -mv of dieper. Archeologische resten uit recentere perioden liggen ondieper.

In de 20^e eeuw hebben in het plangebied meermaals bouw- en sloopwerkzaamheden plaatsgevonden. Hierdoor is de kans groot dat archeologische resten ondieper dan 80 cm -mv tijdens deze werkzaamheden vergraven zijn. Mogelijk kunnen van oudere bebouwing, van vóór de 19^e eeuw, nog archeologische resten aanwezig zijn onder de bestaande bebouwing. Tevens is het mogelijk dat de kelders van het pand uit 1938 ook nog in het plangebied aanwezig zijn.

7. *Worden deze archeologische waarden verstoord door de voorgenomen bodemingrepen? Zo ja, op welke wijze?*

Vanwege de verwachte reeds aanwezige bodemverstoringen worden in het plangebied geen archeologische waarden verwacht binnen 80 cm -mv. Echter, diepere archeologische resten kunnen nog aanwezig zijn en door de voorgenomen ingrepen vergraven worden.

8. *Welke vervolgstap(pen) kunnen worden genomen om rekening te houden met (mogelijke) archeologische resten?*

Aanbevolen wordt om eventuele archeologische resten op te sporen en, als deze aanwezig, zijn te waarderen.

9. *Indien vervolgonderzoek wordt geadviseerd: Welke methode(n), techniek(en) en strategie(ën) van Inventariserend veldonderzoek zijn hiervoor geschikt?*

Omdat het plangebied grotendeels bebouwd is en door de sloop van de bestaande bebouwing archeologische verstoord kunnen worden, wordt geadviseerd om de ondergrondse sloop archeologische te laten begeleiden (Proefsleuvenonderzoek (IVO-P) – variant archeologische begeleiding).

11 Advies

Door de bodemingrepen die gepaard gaan met de ondergrondse sloop van de bebouwing kunnen archeologische resten vergraven worden. Daarom adviseert Bureau voor Archeologie om eventuele archeologische resten op te sporen en te waarderen. Aanbevolen wordt om de ondergrondse sloop archeologisch te laten begeleiden.

De werkwijze van het onderzoek dient vastgelegd te worden in een door de bevoegde overheid goed te keuren Programma van Eisen (PvE).

11.1 Status en inhoudelijke afstemming bevoegde overheid

Dit rapport is door Bureau voor Archeologie ter goedkeuring aangeleverd bij bevoegde overheid. De bevoegde overheid heeft nog niet ingestemd met de bevindingen uit het rapport. De deskundige van de bevoegde overheid heeft aangegeven dat onder de bebouwing mogelijk nog archeologische resten aanwezig kunnen zijn. Verder was niet duidelijk wat exacte versterking onder de huidige bebouwing is. Naar aanleiding hiervan is aanvullende informatie over de funderingen gevonden en toegevoegd aan het rapport. Op basis hiervan kan tot op het niveau van de funderingen met enige zekerheid worden gesteld wat de intactheid van het bodemprofiel is. Dit geldt echter niet voor de bodem dieper dan de funderingen. Zodoende is het advies aangepast.

12 Literatuur

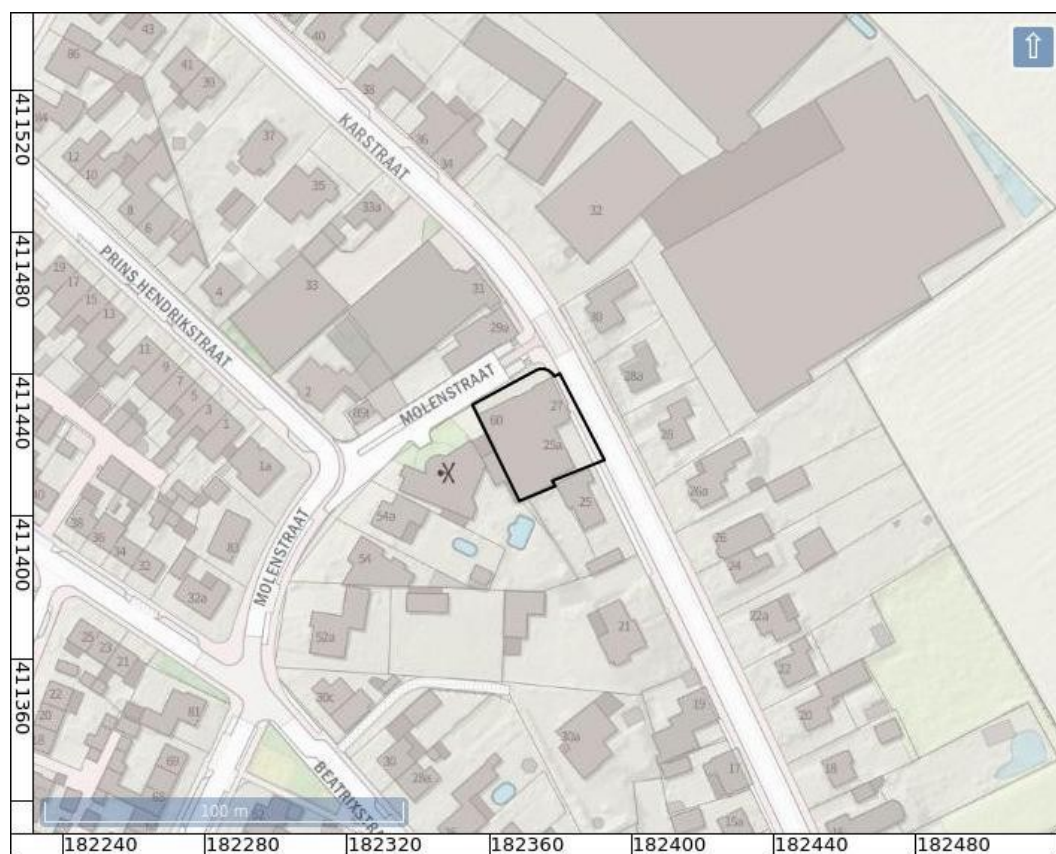
- Actueel Hoogtebestand Nederland. 2018. 'AHN3'. Digitale Hoogtekaart.
<https://ahn.arcgisonline.nl/ahnviewer/>.
- Alterra. 2014. 'Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, digitale en landsdekkende versie'. Wageningen.
- Berkhout, M., E. de Nes en J. De Kramer. 2010. 'Inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van proefsleuven, Centrumplan Mill, gemeente Mill en St. Hubert'. Becker & Van de Graaf-rapport 1021. Becker & Van de Graaf.
- Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC). 2022. 'Bouwvergunningen'.
<https://www.bhic.nl/onderzoeken/bouwvergunningen>.
- Dinoloket. 2014. 'Ondergrondgegevens | DINOloket'.
<http://www.dinoloket.nl/ondergrondgegevens>.
- Exaltus, R. 2011. 'Beerseweg, Mill'. ArcheoPro Archeologisch rapport 11008. ArcheoPro.
- Haaring, L., A. M. H. C. Koekkelkoren, S. Moerman en A. W. E. Wilbers. 2012. 'Archeologisch Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek verkennende fase Julianastraat Mill, gemeente Mill en Sint Hubert'. Becker & Van de Graaf-rapport 1286. Becker & Van de Graaf.
- Haartsen, A., E. van Beusekom en A. voor landschap en cultuurhistorie Lantschap. 2009. *Ontgonnen verleden: Regiobeschrijvingen provincie Noord-Brabant*. Rapport DK;nr. 2009/dk116-K. Ede: Directie Kennis, Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.
<http://edepot.wur.nl/144258>.
- Hermesen, M. datum onbekend. *Molen de Korenbloem*. BHIC.
<https://www.bhic.nl/memorix/images/search/detail/184c3682-98c1-cd56-aa16-f77c8ec52107/media/03bb6e5c-692b-163f-4ea1-4942143b07fc>.
- Kadaster. 1811. 'Kadastrale Minuten'. 1832. <http://beeldbank.cultureelerfgoed.nl/>.
 ———. 2013. 'BAG-Viewer'. <http://bagviewer.geodan.nl/index.html>.
- Lelivelt, R. A. 2008. 'Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek, verkennende fase Pastoor Maasstraat, Mill Gemeente Mill en St. Hubert'. Becker & Van de Graaf-rapport 07241107/26895. Becker & Van de Graaf.
- Maas, G. J., W. M. van der Meij, S. P. J. van Delft en A. H. Heidema. 2019. 'Toelichting bij de legenda Geomorfologische kaart Nederland 1:50.000 (2019), achtergronddocument bij het landsdekkende digitale bestand'. Wageningen: Wageningen Environmental Research.
<http://legendageomorfologie.wur.nl/>.
- Moerman, S. en T. Nales. 2008. 'Inventariserend Veldonderzoek (IVO), d.m.v. proefsleuven Pastoor Maasstraat, Mill Gemeente Mill en St. Hubert'. Becker & Van de Graaf-rapport 27822. Becker & Van de Graaf.
- de Mulder, E. J. F. 2003. 'De ondergrond van Nederland'. Wolters-Noordhoff.
- Mulder, S. A. en A. J. Wullink. 2006. 'Een archeologisch bureau-onderzoek en inventariserend veldonderzoek door middel van boringen langs het Peelkanaal te Mill, gemeente Mill en Sint Hubert (N.-Br.)'. ARC-Rapporten 2006–75. Archaeological Research and Consultancy.
- Onbekend. 1760. 'Topografische kaart van het Nederambt van het Land van Cuijk, met zichtbaar de plaatsen Cuijk tot aan St. Agatha, Beugen, Gassel, Escharen, Linden, Grave, Mill'.
<https://www.archieven.nl/nl/zoeken?mivast=0&mizig=187&miadt=235&miaet=1&micode=1503&minr=11170535&miview=ldt>.
- Provincie Noord-Brabant, Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant, Omgevingsdienst

- Midden- en West-Brabant, en Omgevingsdienst Brabant Noord. 2021. *'Omgevingsrapportage Noord-Brabant'.* Noord-Brabant Omgevingsrapportage. <https://noord-brabant.omgevingsrapportage.nl/>.
- RAF. 1940. *'Wageningen UR GeoPortal: RAF aerial photographs'*. 1945. <http://library.wur.nl/WebQuery/geoportal/raf>.
- Rensink, E., H. J. T. Weerts, M. Kosian, H. Feiken en B. I. Smit. 2015. *'Archeologische Landschappenkaart van Nederland. Methodiek en kaartbeeld'*. Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. <https://doi.org/10.17026/dans-xf6-ywnd>.
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. 2017. *'Rijksmonumentenregister'*. [Cultureelerfgoed.nl](https://cultureelerfgoed.nl/monumentenregister). <https://cultureelerfgoed.nl/monumentenregister>.
- . 2021. *'Archis3 - Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed'*. <https://archis.cultureelerfgoed.nl/#/login>.
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en Data Archiving and Networking Services. *'e-depot voor de Nederlandse archeologie'*. <http://www.edna.nl>.
- van der Sijs, N. 2010. *'Etymologiebank'*. <http://www.etymologiebank.nl>.
- SIKB. 2018. *'BRL 4000: Beoordelingsrichtlijn Archeologie, versie 4.1'*. SIKB. https://www.sikb.nl/doc/BRL4000/BRL%20SIKB%204000%20Archeologie%20versie%204_1.pdf.
- Spronk, J. S. 2019. *'Bodemkwaliteitskaart regio Noordoost Brabant'*. Lievense Milieu B.V.
- Stichting Molen van Mill. 2018. *'De Korenbloem molen'*. <https://molenvanmill.nl/index.html>.
- Stichting RAAP. 2017. *'Indicatieve Kaart Militaire Waarden (IKME)'*.
- Studio Domeinzicht. 2022. *'Karstraat'*. Studio Domeinzicht. <https://studio-domeinzicht.jouwweb.nl/karstraat>.
- van de Water, A. E. M. en F. P. Kortlang. 2012. *'Nota Archeologiebeleid Mill en Sint Hubert'*. ArchAeO-Rapport 1105. ArchAeO.
- Wilbers, A. W. E. en H. W. D. van den Engel. 2009. *'Archeologisch Bureauonderzoek & Inventariserend Veldonderzoek (IVO), verkennende fase d.m.v. boringen Centrumplan Mill Gemeente Mill en St. Hubert'*. Becker & Van de Graaf-rapport 34966. Becker & Van de Graaf.

Figuren

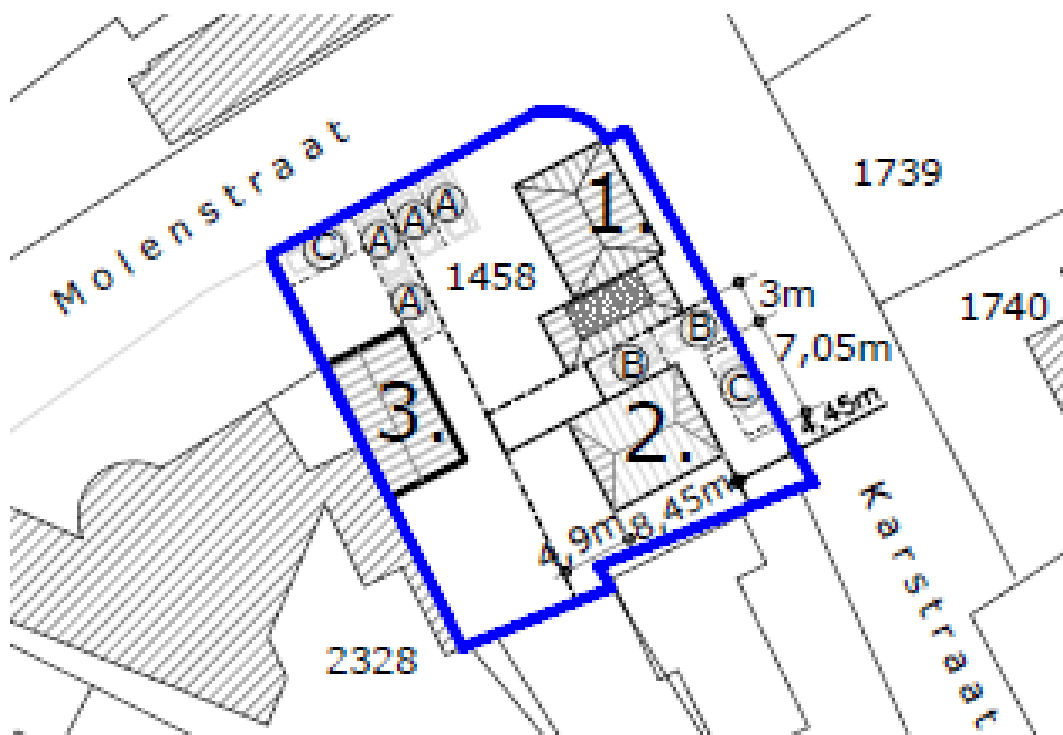
Figuur 2: Luchtfoto actueel.

Figuur 3: Topografische kaart.

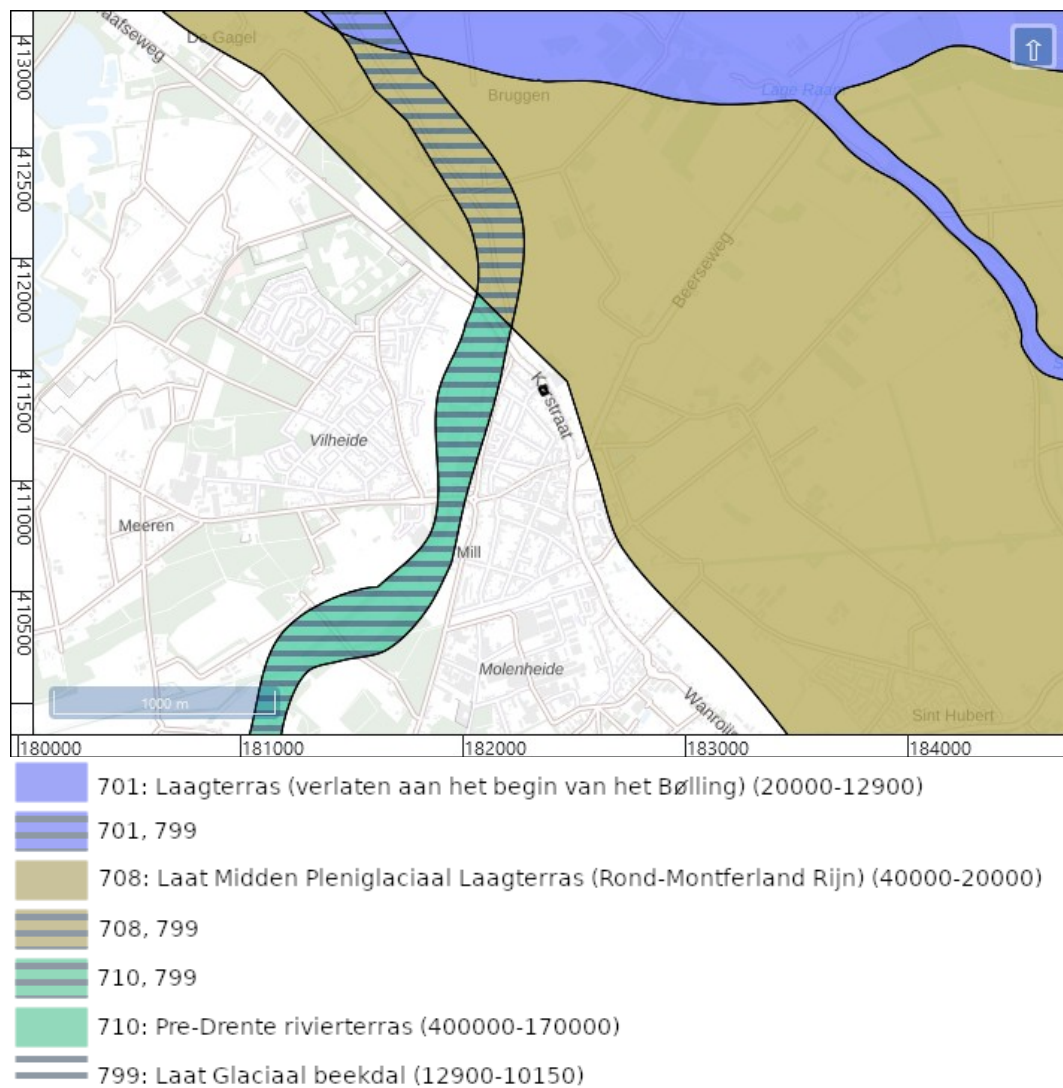
Figuur 4: Archeologische beleidskaart van de voormalige gemeente Mill en Sint Hubert (Van de Water en Kortlang 2012).

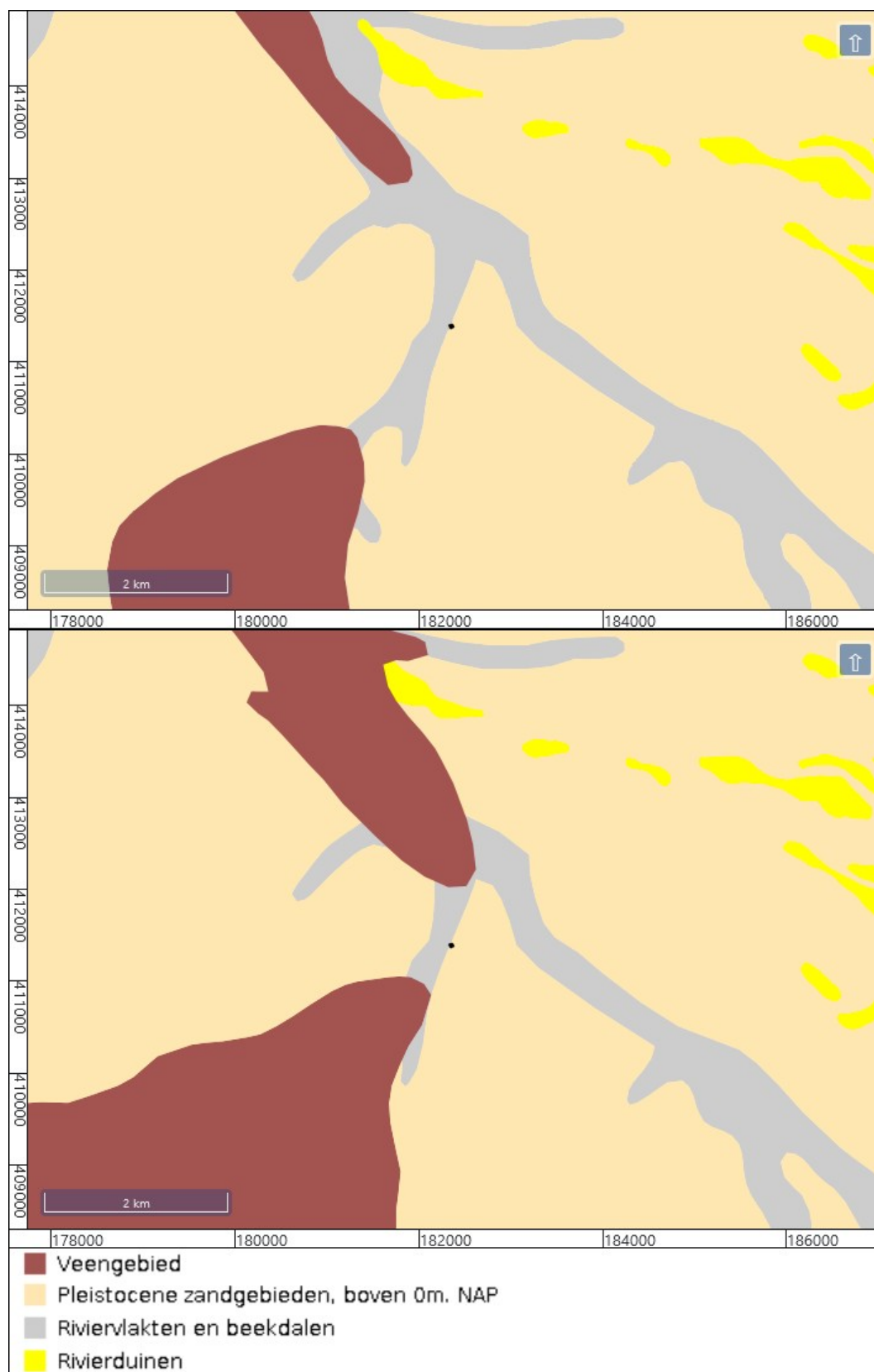
Figuur 5: Nieuwe situatie.

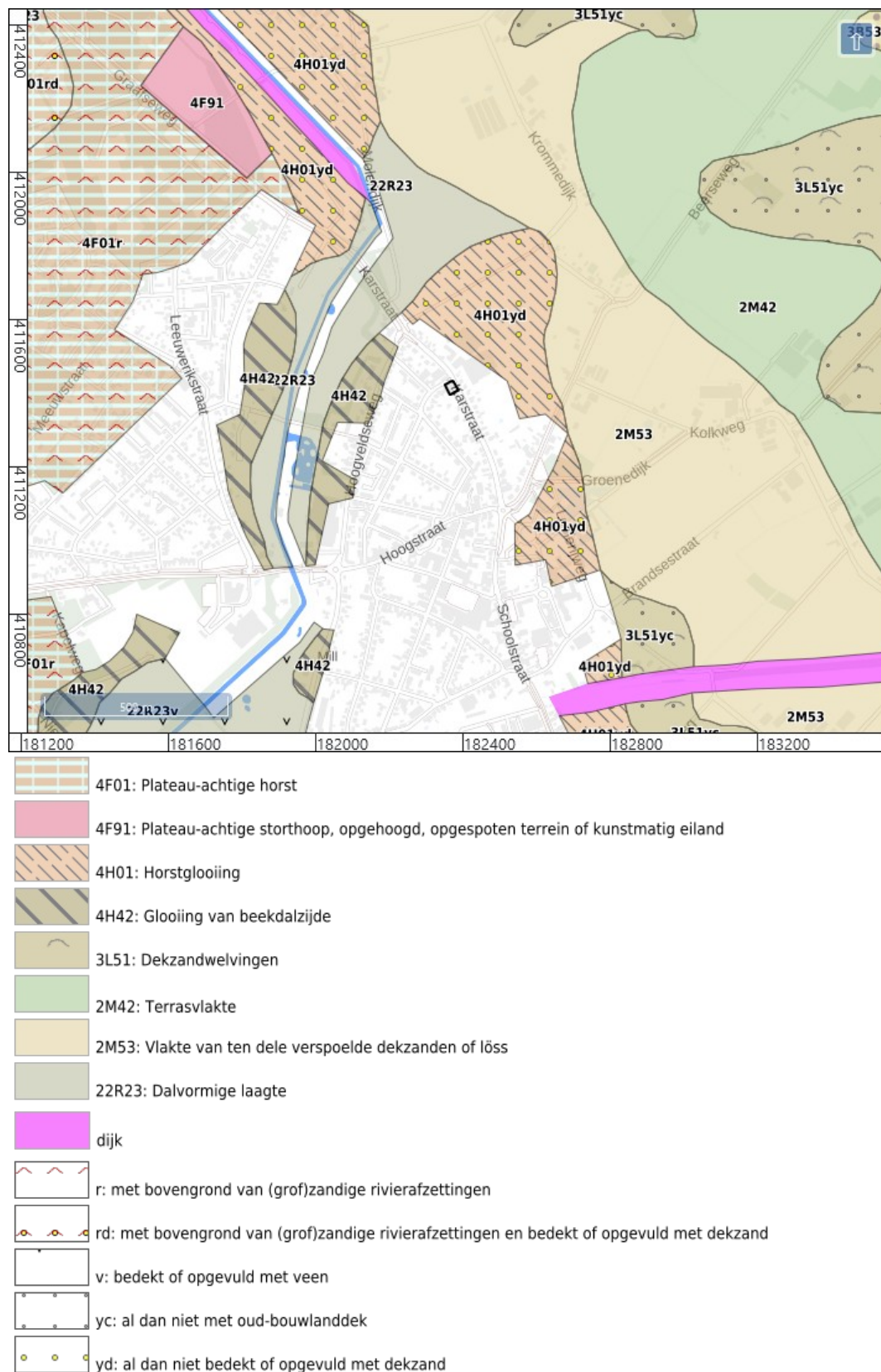
Figuur 6: huidige bebouwing (achtergrond) met geplande bebouwing (rood).

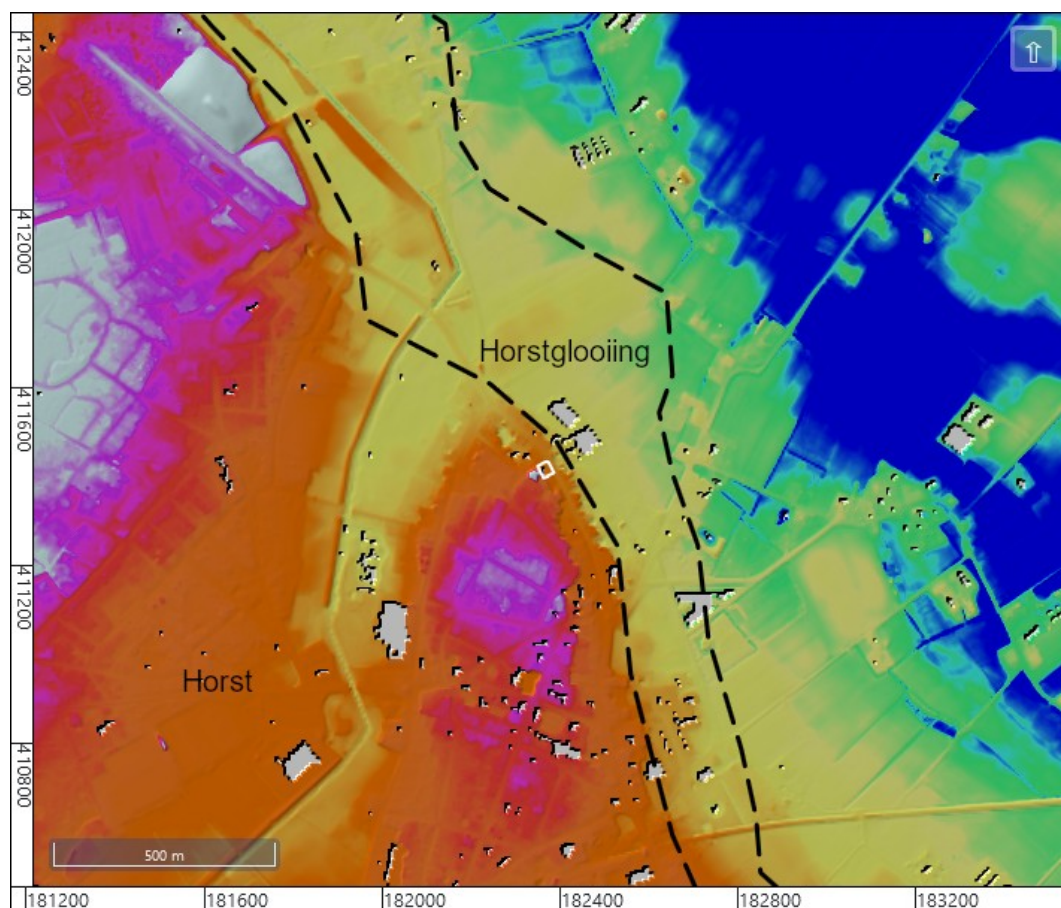
Figuur 7: Beddinggordels Laat Glaciaal - Vroeg Holoceen.

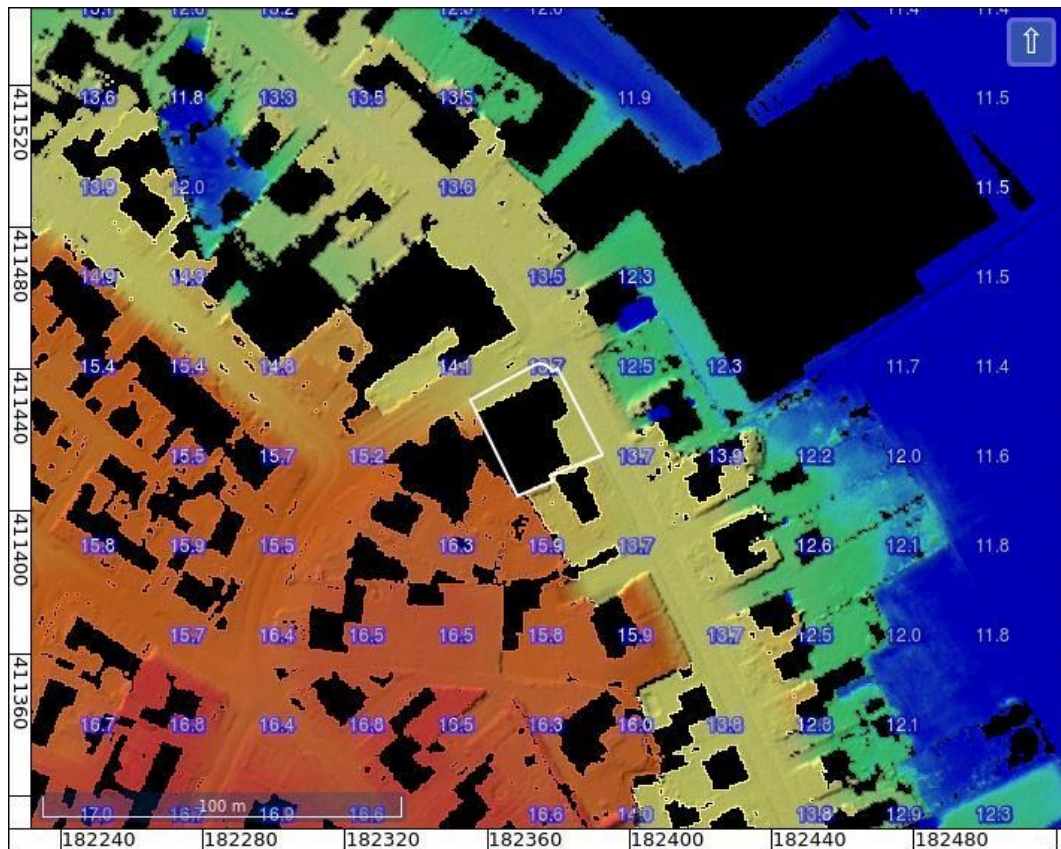
Figuur 8: Paleogeografische kaarten van Nederland met de situatie rond 2.750 voor Chr. (boven) en 100 na Chr. (onder).

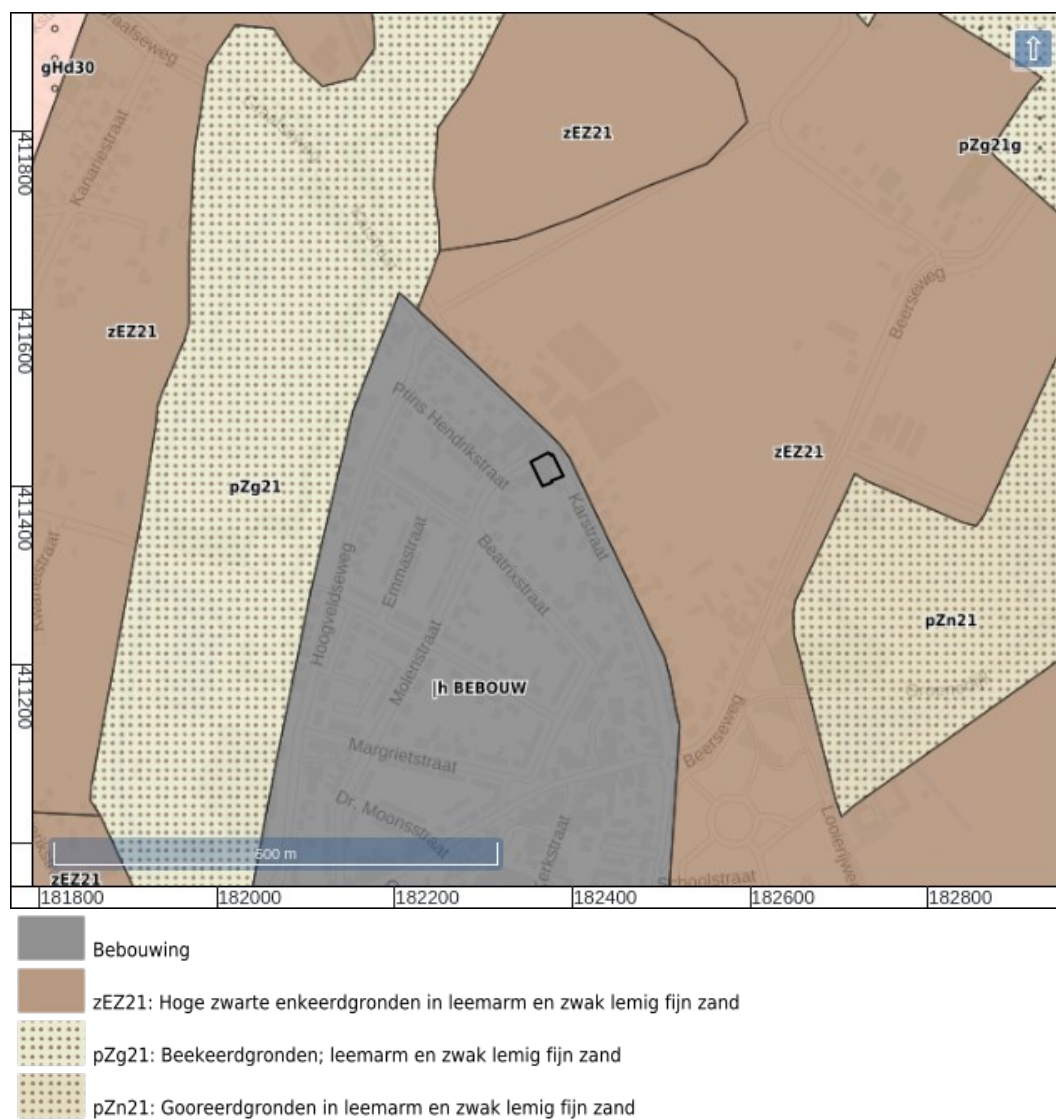
Figuur 9: Geomorfologische kaart (Maas e.a. 2019).

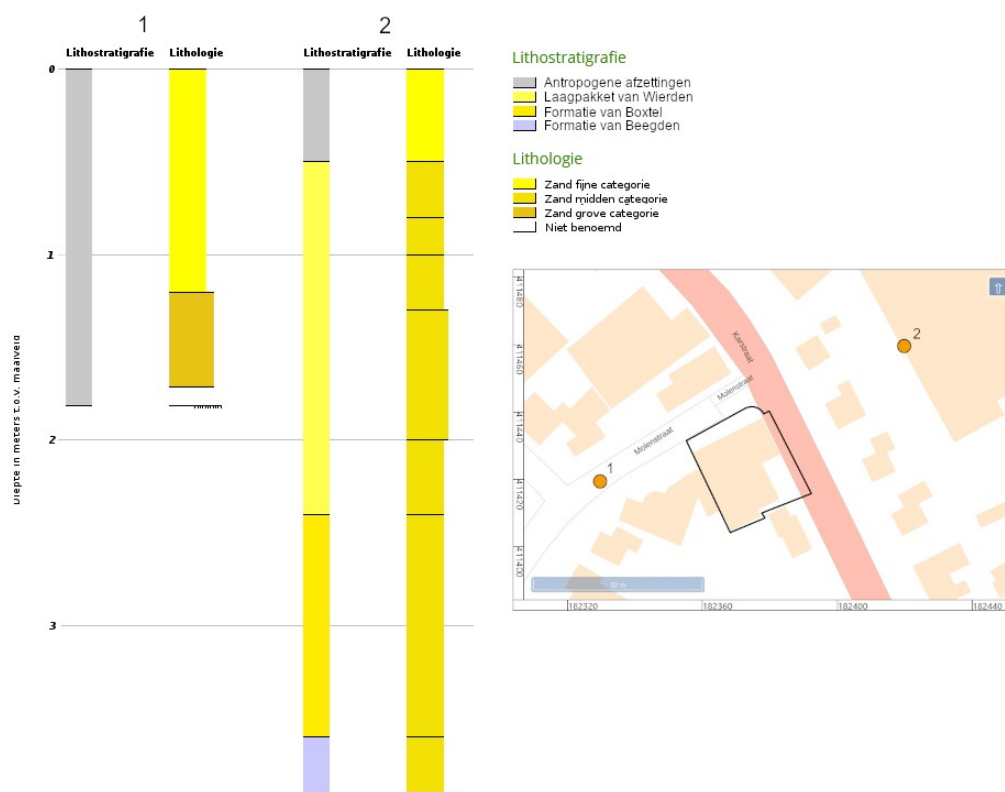
Figuur 10: Hoogte-reliëfkaart (Actueel Hoogtebestand Nederland 2018).

Figuur 11: Hoogte-reliëfkaart detail (Actueel Hoogtebestand Nederland 2018).
 Hoogtewaarden in meters ten opzichte van N.A.P.

Figuur 12: Bodemkaart (Alterra 2014).

Figuur 13: Boorbeschrijvingen uit DINOloket (Dinoloket 2014).

Figuur 14: Topografische kaart van het Nederambt van het Land van Cuijk (Onbekend 1760).

Figuur 15: Kadastrale minuut 1811-1832, gemeente Mill en Sint Hubert, sectie G, blad 1 (Kadaster 1811).

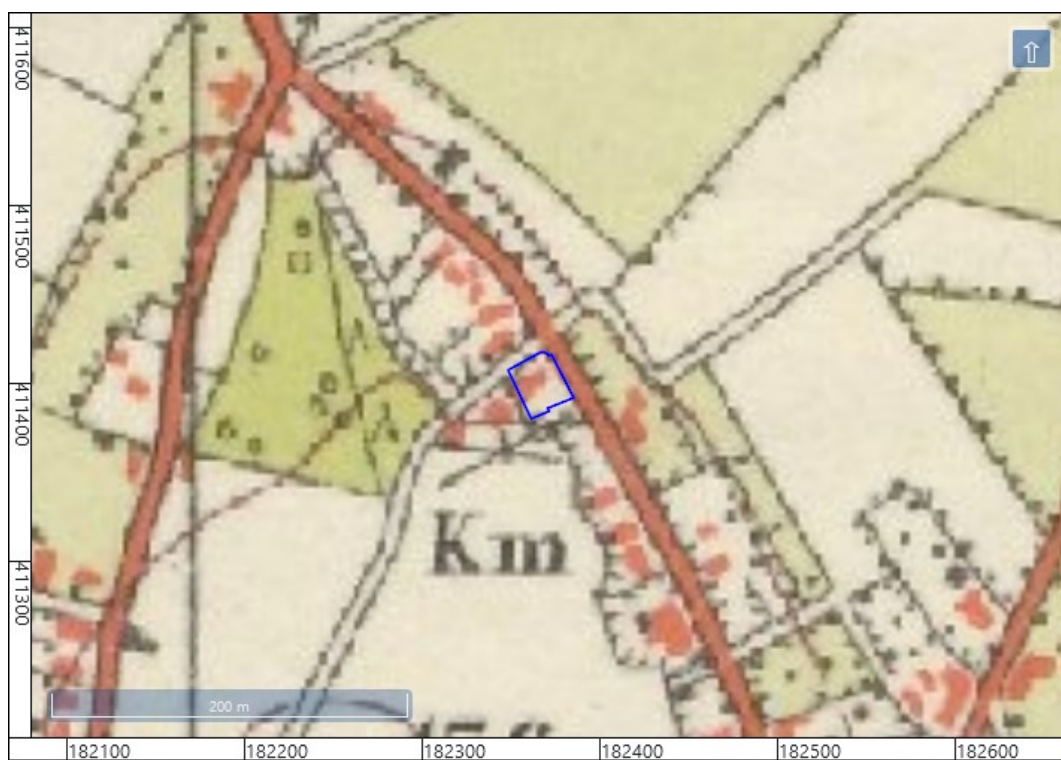
Figuur 16: Topografisch militaire kaart 1850.

Figuur 17: 591-2025-HAPS-1894.

Figuur 18: 591-2026-HAPS-1930.

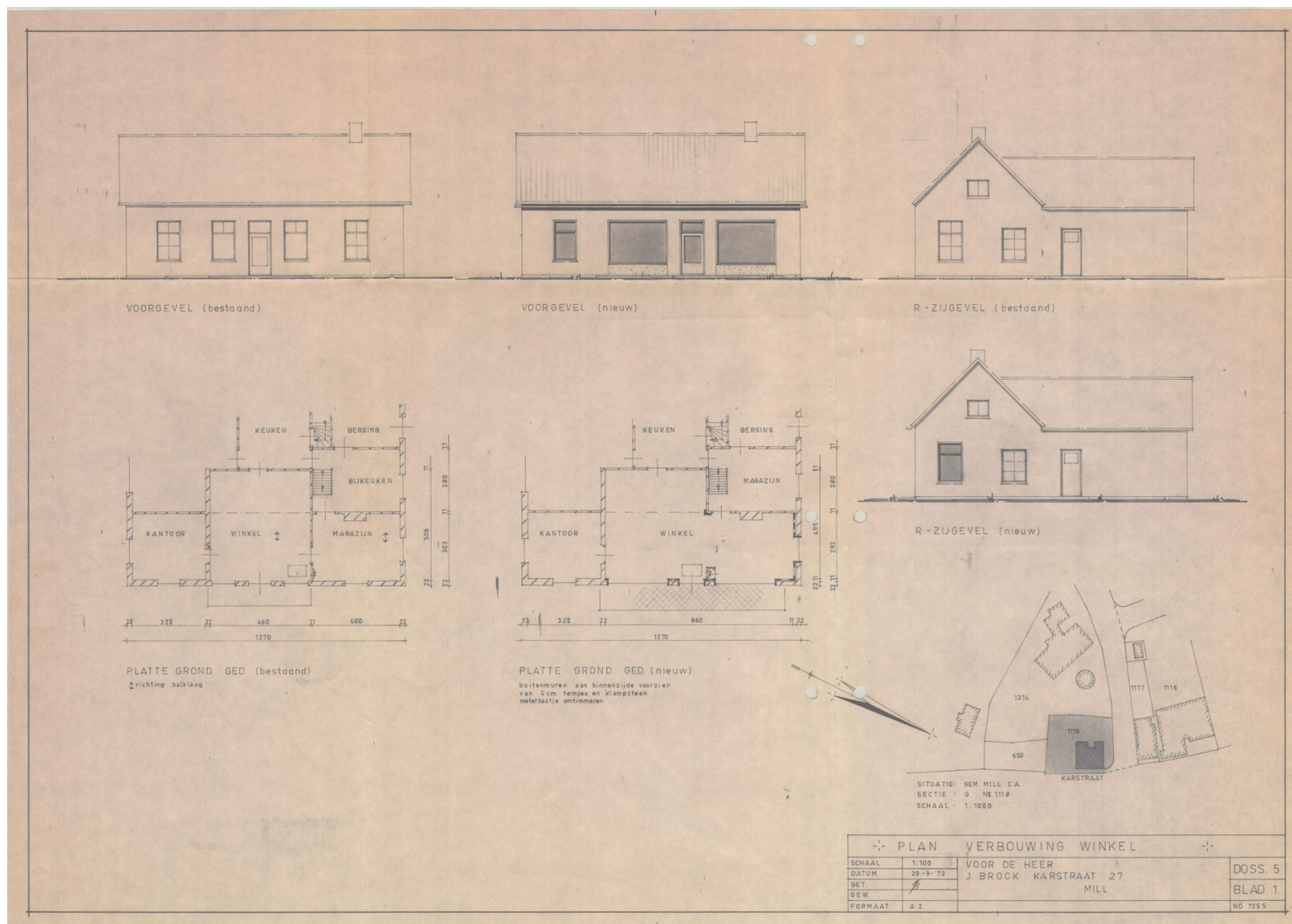
Figuur 19: 591-2027-HAPS-1938.

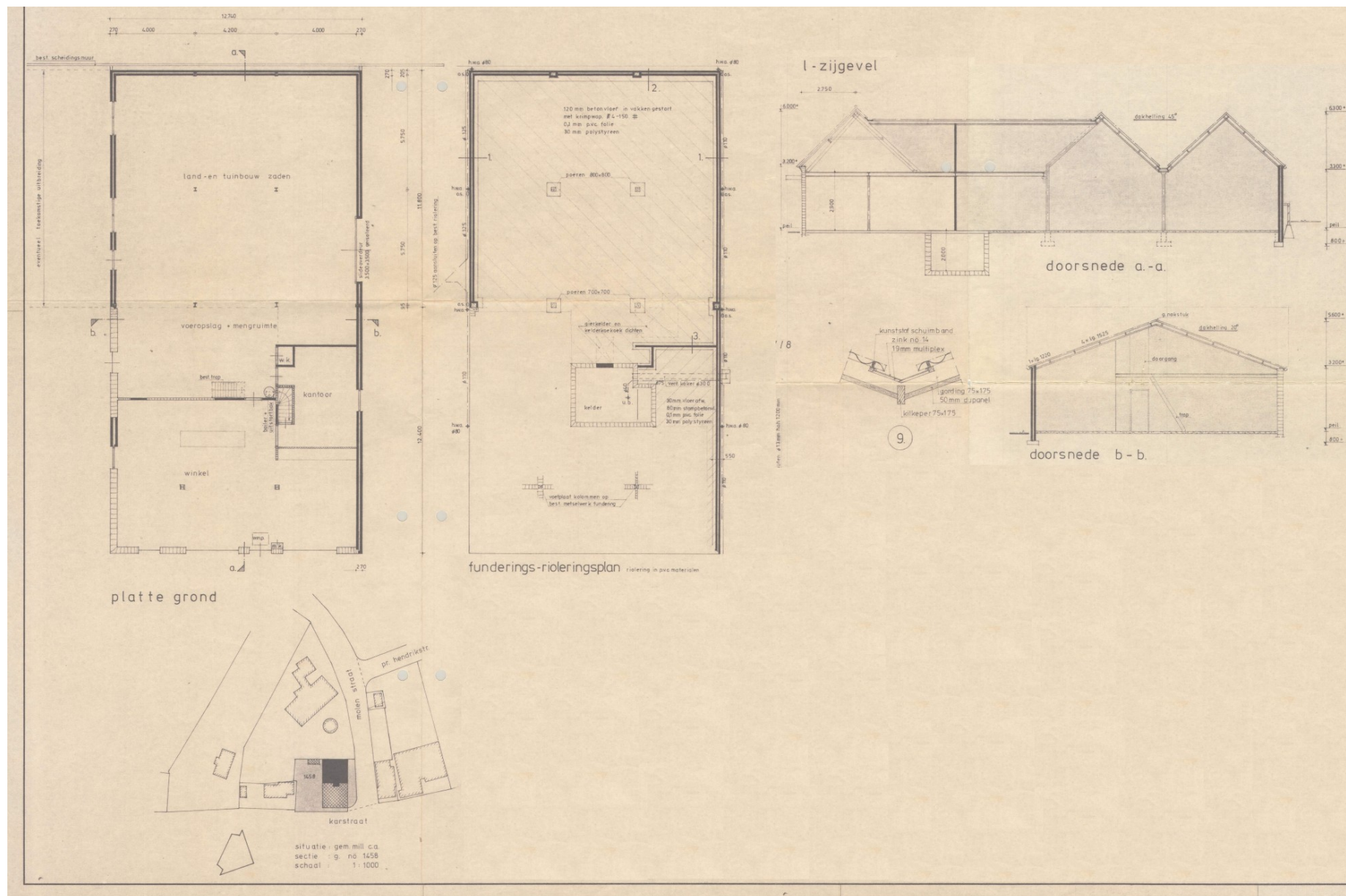
Figuur 20: RAF luchtfoto uit 1944 (RAF 1940-1945).

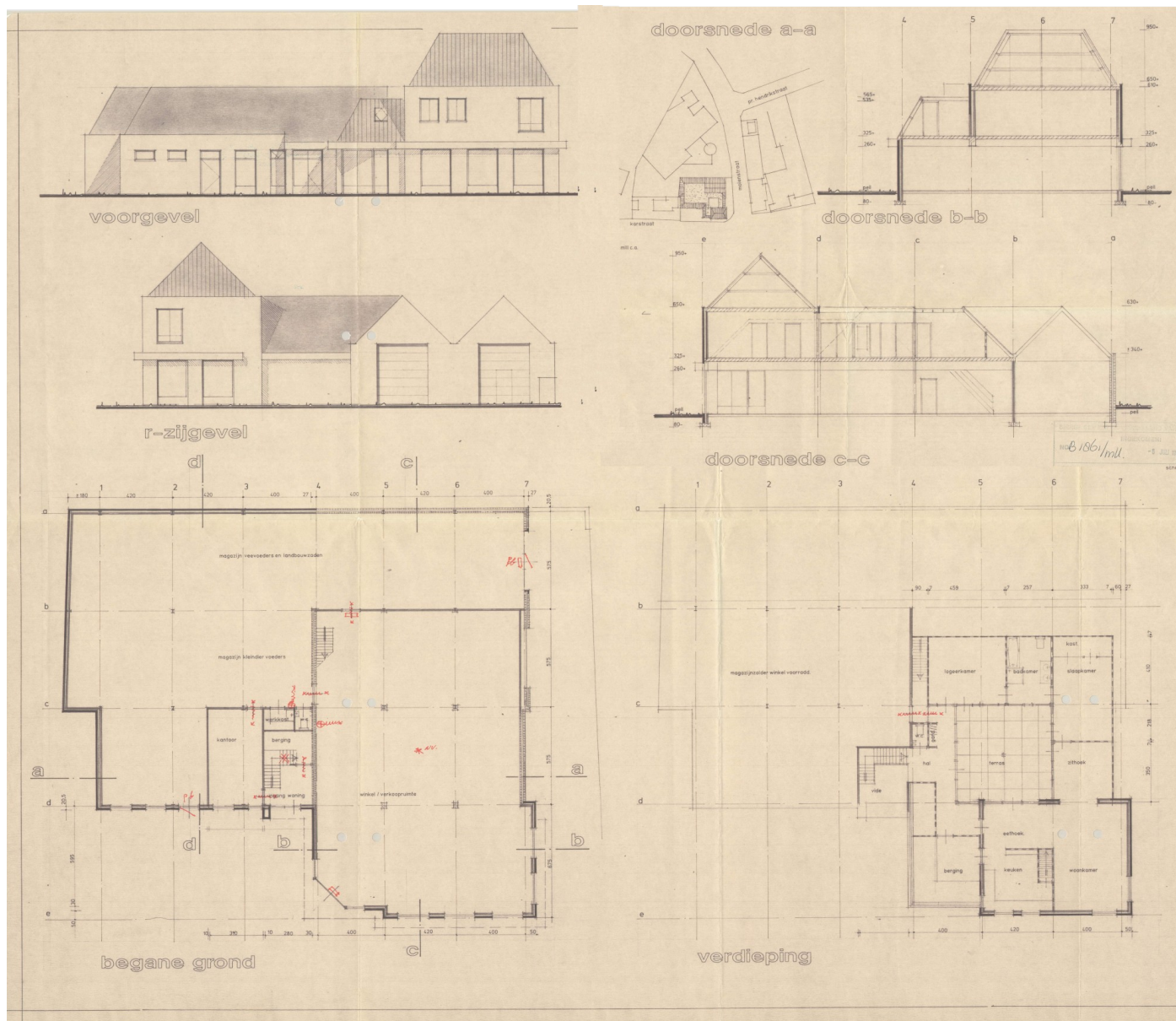

Figuur 21: Foto van de molen 'De korenbloem'. De woning op de voorgrond staat in het plangebied (Hermsen datum onbekend).

Figuur 22: Bouwtekening van verbouwing in 1972 (Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC) 2022).

Figuur 24: Bouwtekeningen uit 1990 van het winkelpand (Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC) 2022).

Figuur 25: 46C-1978-.

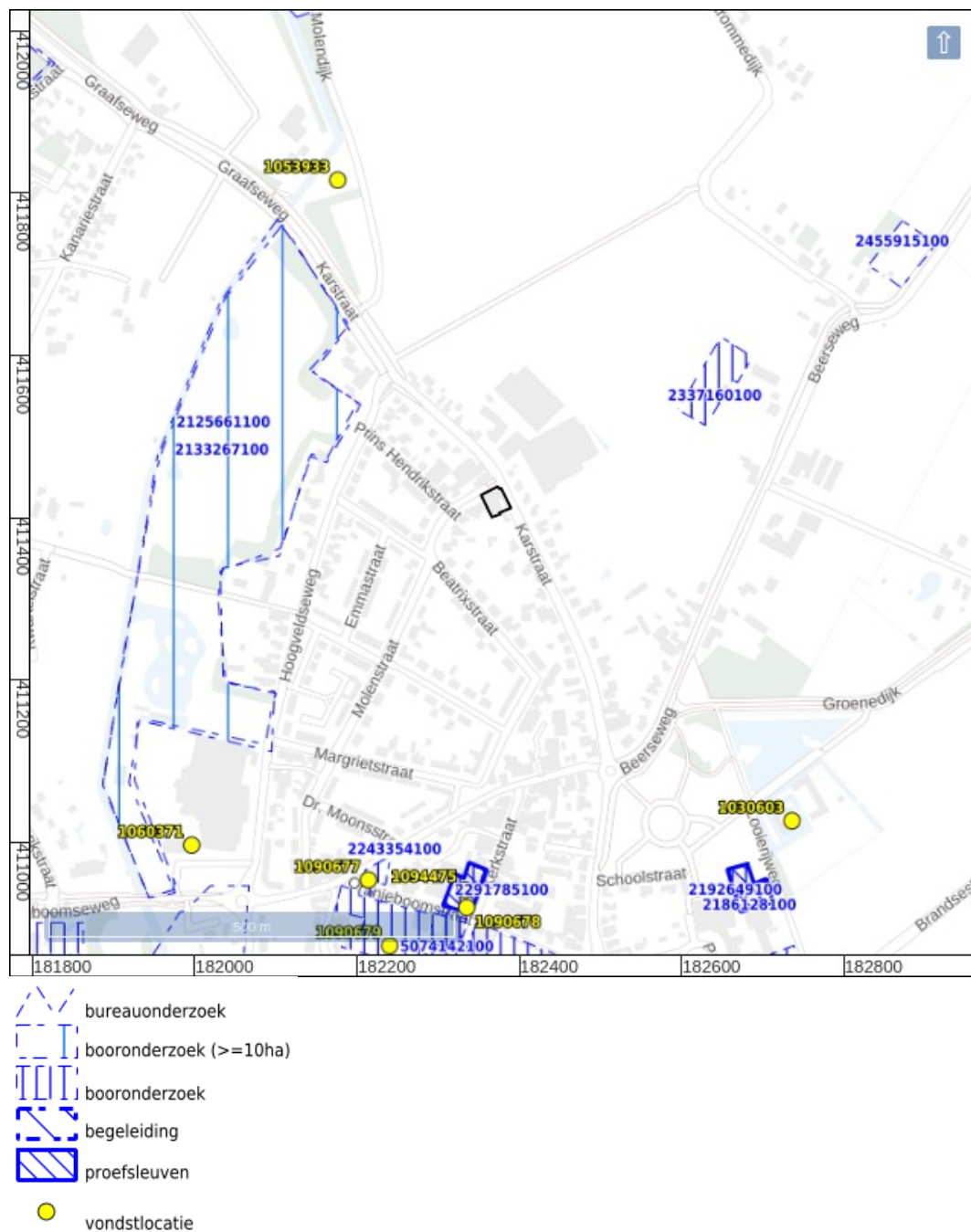

Figuur 26: 46C-1987-.

Eenheid	Toelichting
— —	Bebouwing volgens de kadastrale minuut 1811-1832.
— —	Bebouwing uit de periode 1938-1972.
— —	(Gier)kelders in de periode 1938-1972
— —	Aanbouw opslagruimte uit 1985. Gedeeltelijk dichten kelders.
— —	Geplande bebouwing.

Figuur 27: Bebouwing tussen 1811 en heden. De onderliggende kaart is de huidige situatie.

Figuur 28: Archeologische vondstlocaties (geel) en zaken (blauw) uit ARCHIS (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 2021).